

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Vanda Zíchová

Procesněprávní aspekty ochrany před domácím násilím

Diplomová práce

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Procesněprávní aspekty ochrany před domácím násilím vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

Ve Valašském Meziříčí dne 17. března 2011

.....

Vanda Zíchová

Poděkování

Na tomto místě si dovoluji poděkovat JUDr. Kláře Hamuřákové za cenné rady, připomínky, trpělivost a za odborné vedení při zpracování zadané diplomové práce.

Obsah

Úvod	5
A. Obecná část	8
1. Domácí násilí.....	8
1.1 Dítě jako sekundární oběť domácího násilí	9
B. Civilně procesní prostředky ochrany před domácím násilím	12
1. Předběžné opatření podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.....	14
1.1 Předběžné opatření podle § 76b o.s.ř.....	15
1.1.1 Obsah předběžného opatření podle § 76b o.s.ř.	16
1.1.2 Řízení o předběžném opatření podle § 76b o.s.ř.	17
1.1.3 Výjimky z předběžného opatření podle § 76b odst. 2 o.s.ř. a uložení povinnosti předběžným opatřením podle § 76b o.s.ř. třetí osobě	27
1.1.4 Prodloužení předběžného opatření podle § 76b odst. 4 o.s.ř.	28
1.1.5 Opravné prostředky proti rozhodnutí o předběžném opatření podle § 76b o.s.ř.	30
1.1.6 Žaloba na náhradu škody a jiné újmy podle § 77a o.s.ř.	35
1.2 Výkon rozhodnutí o vykázaní ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným podle § 273b o.s.ř.....	36
1.3 Shrnutí.....	39
2. Ochrana osobnosti podle § 11 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník	40
C. Vykázání	42
1. Vykázání dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.....	42
1.1 Závazný pokyn policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázaní	47
1.2 Užití vykázaní v praxi	48
1.3 Shrnutí.....	49
Závěr.....	51
Seznam použitých zdrojů.....	56
Abstrakt	60
Summary.....	61

Úvod

Domácí násilí je komplikovaný společenský fenomén, který je zde od nepaměti. Již ve starověku a středověku je možné vysledovat nerovné postavení muže a ženy - muži objevovali nové kontinenty, vedli války a boje o trůn a přebírali ženy z poručnictví jejich otců do svého poručnictví (i s právem působit na jejich další výchovu).

Dlouhou dobu bylo domácí násilí považováno za soukromou záležitost rodin, ve kterých se odehrávalo. Mělo se za to, že se jedná o jev, který se vyskytuje pouze u sociálně nejslabších rodin. Až v posledních desetiletích se začal formovat názor, že tomu tak není a to i díky mediálními kampaním, které jsme mohli sledovat v televizi - poslední mediální kampaní byla kampaň občanského sdružení ROSA „Přijďte včas“, kterou jsme mohli vidět v listopadu a prosinci 2010 v České televizi.

U domácího násilí může být mylně vyvolána představa, že jde o násilí, které je páčáno jen na ženách. Domácí násilí je ale nutné chápat širěji, a to jako jev, který zahrnuje nejen násilí na ženách, ale i násilí mezi sourozenci, zanedbávání a zneužívání starých osob či násilí rodičů vůči dětem a naopak. V praxi ovšem převažují případy domácího násilí, kdy muži páchají násilí na svých partnerkách.

Tato práce se tématu domácího násilí týká - zaměřuje se na procesní prostředky, které mají oběti ke své ochraně proti domácímu násilí. V práci se zaměřuji zejména na předběžné opatření podle § 76b občanského soudního řádu. Také se zmiňuji o procesních prostředcích k ochraně osobnosti podle § 11 občanského zákoníku a o vykázání podle zákona o Policii ČR. Nezabývám se ovšem trestněprávní ochranou, kterou mohou oběti domácího násilí také využít, a to z důvodu omezeného rozsahu práce.

Vykázání podle zákona o Policii ČR a předběžné opatření podle § 76b občanského soudního řádu tvoří komplexní systém ochrany. Díky institutu vykázání je možné násilnou osobu vykázat ze společného obydlí hned po příjezdu policie na deset dnů a to za podmínky, že s ohledem na předcházející útoky lze důvodně předpokládat, že se násilná osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví nebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti oběti. V této době má oběť možnost využít služeb intervenčního centra, které ji kontaktuje, a podat návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu.

V případě, že jsou splněny podmínky pro nařízení tohoto předběžného opatření (tedy jednání účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožuje život, zdraví, svobodu nebo lidskou důstojnost navrhovatele), uloží předseda senátu násilné osobě povinnost opustit společné obydlí a další přiměřené povinnosti, které zabrání tomu, aby se násilná osoba

i nadále dopouštěla domácího násilí. Povinnosti jsou uloženy po dobu jednoho měsíce.

Vše vypadá na první pohled jasně a jednoduše. V průběhu práce však vyjde najevo, že první dojem může klamat a vše je ve skutečnosti ještě složitější, než by se zdálo i na druhý pohled. Proto je cílem této práce nejen seznámení s možnostmi, které tyto instituty oběti poskytují, a s postupem, jak je možné je uplatnit jako efektivní ochranu před domácím násilím, ale zejména zhodnocení současné právní úpravy těchto institutů a nalezení případných sporných či problematických aspektů. Takto odhalené nedostatky v právní úpravě následně rozeberu a pokusím se je de lege ferenda vyřešit za pomoci poznatků, které jsem během studia a psaní této práce získala, a to vše i za pomoci dostupné judikatury soudů.

Ustanovení na ochranu před domácím násilím jsou poměrně „mladá“ – do právního řádu České republiky byla včleněna zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, který nabyl účinnosti k 1. lednu 2007. Proto se budu věnovat této právní úpravě od jejího počátku až do současnosti. Vzhledem k tomu, že rozsah tématu práce je obsáhlý, budu se věnovat pouze procesněprávním aspektům ochrany před domácím násilím a vykazání podle zákona o Policii ČR na území České republiky.

Domácí násilí je společenským fenoménem posledních let, a proto literatury na toto téma je dostatek – zejména té, co se zabývá domácím násilím z pohledu psychologického či sociologického. Řada odborných článků se sice zabývá také domácím násilím obecně nebo popisem vykazání či předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu, ale najdou se i články, které se zaměřují jen na určitou specifickou oblast této úpravy. Vzhledem k tomu, že většina ustanovení týkající se ochrany před domácím násilím jsou poměrně „mladá“ a soudní judikatura je proto teprve v počátcích, tak neposkytuje odpovědi na všechny možné situace, které souvisí s domácím násilím. Odborné články řeší možné situace pouze hypoteticky, bez opory v judikatuře. Ještě zdaleka nebyly v člancích zachyceny všechny aspekty ochrany před domácím násilím (například nařízení předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu v případě manželů – jednatelů jedné společnosti, nebo výjimky podle § 76b odst. 2 občanského soudního řádu), a proto je zde ještě dostatečný prostor pro další možné zkoumání. I přesto se snažím v práci nabídnout možná řešení některých situací, které mohou nastat. Jsem si ovšem vědoma, že všechny konkrétní situace je nutné posuzovat individuálně.

Při zpracování daného tématu jsem vycházela převážně z účinných (ale i již neúčinných) znění příslušných zákonů, důvodových zpráv a komentářů k těmto zákonům a z odborných článků, které byly vydány zejména v právnických časopisech. Z monografií, které se týkají domácího násilí, jsem vycházela pouze v obecné rovině a to proto, že nereagují tak rychle na změny (novely) dané právní úpravy jako je tomu u odborných článků. Pracovala jsem také

s judikaturou Ústavního soudu a Nejvyššího soudu.

Při zpracování diplomové práce jsem užila několik metodologických přístupů, které jsou obvyklé pro tento druh práce. Použila jsem zejména tři metody. Metodu komparativní jsem užila při srovnávání účinné a již neúčinné právní úpravy – zejména při srovnávání nové právní úpravy vykázaní s jeho starou úpravou, kdy jsem hledala odlišnosti a s tím spojené klady a zápory. Při rozboru příslušných právních úprav jsem pak užila metodu logicky výkladovou. Při hledání problematických a sporných aspektů zejména u předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu jsem využila metodu kritické analýzy.

Při členění diplomové práce jsem se snažila, aby byla uchována logická struktura, a proto člením diplomovou práci do tří částí, které se pak skládají z kapitol a podkapitol.

První část se zabývá domácím násilím obecně. Věnuji zde pozornost zejména charakteristickým znakům domácího násilí, pachateli a oběti domácího násilí. Podrobněji se věnuji dětem, které jsou svědky domácího násilí, a úloze orgánu sociálně-právní ochrany dětí, jeho spolupráci s policií a také styku dítěte s násilným rodičem.

Druhá část se zabývá právě procesněprávními prostředky ochrany před domácím násilím. Každému institutu je vyhrazena zvláštní kapitola, celkem se tedy jedná o dvě kapitoly - předběžné opatření podle § 76b občanského soudního řádu a procesní prostředky na ochranu osobnosti.

Kapitole o předběžném opatření podle § 76b občanského soudního řádu se věnuji nejvíc. Uvádím zde kompletní průběh řízení o předběžném opatření a zaměřuje se na možné problematické aspekty úpravy, ke kterým je možné v průběhu i po skončení řízení dojít. Pro nalezenou problematickou úpravu se snažím de lege ferenda nabídnout možné řešení dané situace, které je podle mého názoru vhodnější. Neopomínám ani uvést výkon rozhodnutí o nařízení předběžného opatření, který je upraven v § 273b občanského soudního řádu. Kapitola je opatřena shrnutím.

V kapitole o procesních prostředcích k ochraně osobnosti se zabývám obecně ochranou osobnosti a možností podání žaloby či obecného předběžného opatření, které by zatímně upravilo poměry mezi účastníky.

Třetí část je věnována vykázaní podle zákona o Policii ČR. Vyčlenila jsem ho do samostatné části proto, že jej není možné zařadit mezi civilně procesní prostředky ochrany. V této části uvádím charakteristiku důvodů a průběhu samotného vykázaní. Jsou zde také uvedeny statistické údaje o počtu vykázaní a pohlaví vykázaných, které každoročně zpracovává občanské sdružení Bílý kruh bezpečí. Vzhledem k tomu, že ve vykázaní proběhla rozsáhlejší změna, je kapitola týkající se právě vykázaní zaměřena také na srovnání současné a předchozí právní úpravy. Kapitola je opatřena shrnutím dané problematiky.

A. Obecná část

1. Domácí násilí

Domácí násilí je jedním z nejzávažnějších porušení lidských práv, která jsou zaručena jak v Evropské úmluvě o lidských právech či Mezinárodním paktu o občanských a politických právech, kterými je Česká republika vázána, tak i v Listině základních práv a svobod (ústavní zákon č. 2/1993 Sb., dále jen „LZPS“). Zejména se jedná o porušování nedotknutelnosti osoby a zákazu nelidského nebo ponižujícího zacházení (čl. 7 LZPS) a zachování lidské důstojnosti (čl. 10 odst. 1 LZPS).

Český právní řád nezná zákonnou definici domácího násilí. Obecně je možné definovat domácí násilí jako fyzické, psychické nebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti¹. Charakteristickými znaky domácího násilí jsou tedy latentnost, dlouhodobost, opakování a zvyšování intenzity násilí.

Jak už definice napovídá, domácí násilí může být konáno v různých formách. Není výjimkou, že dochází ke kombinaci několika různých forem – nejčastější je kombinace fyzického a psychického násilí. Rozeznáváme tyto základní formy domácího násilí²:

- fyzické (nejčastější projevy - bití, kopání, škracení, fackování, kousání, ohrožování zbraní, palení, smýkání, přivazování, házení předmětů, strkání ze schodů apod.),
- sexuální (nejčastější projevy - nucení k sexu násilím nebo výhrůžkami, nucení k sexuálním praktikám pro oběť nepřijatelným apod.),
- psychické (nejčastější projevy - křik, nadávky, kritizování, ponižování, vzbuzení strachu, ignorace, vyhrožování fyzickým násilím, izolace od přátel a známých, odpírání spánku či stravy, stalking, extrémní kontrola apod.),
- ekonomické (nejčastější projevy – omezování přístupu k finančním prostředkům, zákaz chodit do práce, neposkytování peněz na provoz domácnosti apod.).

Nejnebezpečnější na domácím násilí je podle mě právě jeho latentnost a to, že se odehrává v prostředí, které většina lidí považuje za bezpečné – v soukromí domova. Agresora není lehké poznat na první pohled, dalo by se říct, že je to i nemožné. Chování agresora na veřejnosti a doma může být zcela odlišné. Na veřejnosti může vystupovat jako nenápadný, klidný a přátelský člověk a až doma se proměnit v agresora.

---

¹ Jedná se o definici Bílého kruhu bezpečí, která je dostupná na <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/domaci-nasili/r69>> [cit. 5. března 2011].

² Dostupné na <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/domaci-nasili/r69>> [cit. 5. března 2011].

Pachatelem (agresorem) může být osoba z jakékoliv věkové, etnické, rasové či náboženské skupiny. Nerozhoduje ani vzdělání, ani sociální postavení. Na sklony k páchání domácího násilí nás mohou upozornit rizikové faktory, kterými jsou zejména nerovnost pohlaví, mladší věk (18 - 30 let), chudoba, kriminální kariéra, nezaměstnanost, drogy, nesezdané soužití, základní vzdělání nebo skutečnost, že jeden z partnerů vyrůstal v násilných rodinných vztazích, atd.³ Typickým agresorem je muž. Neznamená to ovšem, že muž, který naplní tyto rizikové faktory, nutně musí páchat domácí násilí.

Obětí domácího násilí ve většině případů bývají ženy jako manželky či partnerky, dále osoby se zdravotním postižením, staří lidé či děti. Muži jako partneři či manželé bývají obětí jen výjimečně, a to v pouhých 7% případů.⁴

Domácí násilí nebývá jednorázovou záležitostí. Nejde o hádku či tzv. italské manželství, kdy mají oba partneři rovnocenné postavení. Pro domácí násilí je typické nerovné postavení partnerů, kdy je jasně dáno, kdo je oběť a kdo agresor, a také skutečnost, že trvá dlouho – průměrně šest let⁵. Oběť vyhledá pomoc obvykle až ve skutečně krizových situacích, ve kterých jí jde o život. Do té doby oběť trpí syndromem připoutání k násilníkovi⁶ – oběť je neschopna opustit vztah či vyhledat pomoc. Má za to, že selhala (že je to její vina), má strach z ostudy a z toho, že jí nikdo neuvěří.

Domácí násilí se nejčastěji vyskytuje v manželských svazcích, u nesezdaných nebo bývalých partnerů už méně. Není výjimkou, že násilí mezi rodiči jsou přítomny děti.⁷

Ukončení domácího násilí ještě neznamená pro oběť úplné vysvobození. Do dalšího života si kromě modřin a poranění, která se ovšem většinou zahojí, ponese i psychické šrámy na duši a to zejména v podobě posttraumatické stresové poruchy, kdy se oběti vrací prožité traumatické události (například v podobě nočních můr). V případě, že oběť v sobě nenajde dostatek síly na ukončení domácího násilí, může to skončit až vraždou⁸.

1.1 Dítě jako sekundární oběť domácího násilí

I dítěte se může týkat domácí násilí – může se dostat do pozice jak oběti (primární oběť), tak i pozorovatele (sekundární oběť). Obě tyto situace jsou pro dítě velmi traumatizující a velmi často mají vliv na jeho další život. Domácí násilí tak naplňuje podstatu psychického týrání dítěte.

³ VOŇKOVÁ, Jiřina, SPOUSTOVÁ, Ivana. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. přepracované vydání. Praha: ProFem, 2008, s. 24.

⁴ ŠÍROVÁ, Lenka. Domácí násilí. *Sociální politika*, 2003, roč. 29, č. 12, s. 4.

⁵ ŠÍROVÁ, Lenka. Domácí násilí. *Sociální politika*, 2003, roč. 29, č. 12, s. 4.

⁶ VOŇKOVÁ, Jiřina, SPOUSTOVÁ, Ivana. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. přepracované vydání. Praha: ProFem, 2008, s. 25.

⁷ Těmto dětem se budu věnovat více v podkapitole „1.1 Dítě jako sekundární oběť domácího násilí“.

⁸ Více o partnerských vraždách viz ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Násilí v intimních vztazích neboli partnerské vraždy. *Právo a rodina*, 2008, roč. 10, č. 5, s. 5 - 11.

Tyto děti trpívají emoční inhibicí (vede k emoční prázdnotě) nebo naopak emoční excitací (vede k emoční labilitě).⁹ Mívají problém s navazování mezilidských vztahů a poruchy koncentrace a spánku, zhoršuje se jejich prospěch ve škole, mohou být agresivnější při řešení konfliktů atd. Nabourají se jim totiž ty nezákladnější podmínky pro jejich zdravý vývoj – bezpečí a jistota domova a vztahy rodičů. Dítě se musí vypořádat s řadou protichůdných emocí – například se vztekem a zklamáním z násilného rodiče, pocitem viny, že ono samo nedokáže účinně incidentu zabránit, a také vztekem na ohroženého rodiče, že si tuto situaci nechá líbit.

V případě odloučení rodičů nebývá okamžitý styk dítěte s násilným rodičem vždy vhodný. Dobrou alternativou může být odložení styku na později. Během této doby má dítě čas vyrovnat se s traumatem samo nebo za pomoci terapií a násilný rodič může na sobě mezitím zapracovat – například podstoupí terapii na zvládnání agresivního chování v partnerských vztazích, trénink rodičovské způsobilosti aj. Styk dítěte s násilným rodičem je ve většině případů realizován tzv. asistovaným stykem - ke styku dochází po stanovenou dobu na vyhrazeném místě a za asistence odborníků. Pokud by došlo k opakujícímu se násilnému chování rodiče, násilný rodič by vyhrožoval únosem dítěte nebo dítě by vykazovalo vysokou míru stresu z uskutečňovaných styků s násilným rodičem, je na místě takový styk přerušit.¹⁰

Důležitou roli zde hraje i orgán sociálně-právní ochrany dětí, který se mimo jiné zaměřuje i na děti, které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za jejich výchovu, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami [§ 6 odst. 1 písm. g) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí – dále jen „zákon o SPOD“].

Tento orgán je povinen tyto děti vyhledávat a vést jejich evidenci. V tomto směru je dána povinnost i ostatním státním orgánům, pověřeným osobám, školám, školským zařízením, zdravotnickým zařízením a zařízením určeným pro děti a to bez zbytečného odkladu oznámit údaje o dítěti, které je ohroženo domácím násilím. V případě, že by porušili tuto povinnost, hrozí jim podle § 59d, § 59e a § 59i, případně i podle § 59j zákona o SPOD, pokuta až do výše 50.000 Kč.

Zaměstnanci orgánu sociálně-právní ochrany dětí jsou podle § 57 odst. 1 zákona o SPOD povinni zachovávat mlčenlivost o osobě, která upozornila na takové dítě. Dále jsou povinni zachovávat mlčenlivost o místě pobytu rodiče, který se stal obětí domácího násilí a uprchl i s dítětem z domácnosti násilníka.¹¹ Ohrožený rodič je na druhou stranu povinen na základě § 53

⁹ DUŠKOVÁ, Zora. Dítě a domácí násilí. *Právo a rodina*, 2010, roč. 12, č. 8, s. 1.

¹⁰ Viz také ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Styk dítěte s násilným rodičem v kontextu domácího násilí. *Právo a rodina*, 2009, roč. 11, č. 11, s. 1 – 6 nebo také viz VARGOVÁ, Branislava. Svěřování dítěte do výchovy jednoho z rodičů v případech domácího násilí. *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 2, s. 9 - 11.

¹¹ Informace o místě pobytu ohroženého rodiče s dětmi nesmí být sdělena násilnému rodiči, i kdyby tuto skutečnost požadoval z titulu své rodičovské zodpovědnosti, práva znát místo pobytu svých dětí či kontaktu s dětmi. Tuto informaci nesmí získat ani například nahlédnutím do spisové dokumentace o jeho dětech.

odst. 2 zákona o SPOD sdělit orgánu sociálně-právní ochrany dětí po poučení o utajení této informace místo svého pobytu s dítětem.

Po upozornění, že v rodině dochází k domácímu násilí, orgán sociálně-právní ochrany dětí tyto skutečnosti prověří. Celou vzniklou situaci projedná s rodiči nebo poskytne či zprostředkuje poradenskou činnost rodičům a dítěti. Může také posoudit vhodnost jiných opatření¹². Podle § 51 odst. 5 písm. b) zákona o SPOD má orgán sociálně-právní ochrany dětí povinnost sdělit orgánu činnému v trestním řízení skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dochází k násilí mezi rodiči, jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte a dalšími fyzickými osobami v domácnosti obývané dítětem. V zákoně není stanovena lhůta pro splnění této povinnosti, a proto nemusí být splněna bez zbytečného odkladu, ale například až si ohrožený rodič upraví své poměry tak, aby mu nehrozilo přímé nebezpečí (například si najde bydlení bez násilného partnera).¹³

V souvislosti s institutem vykázání podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, je orgán sociálně-právní ochrany dětí informován o provedení vykázání do 24 hodin od vstupu policie do společného obydlí. Po obdržení kopie úředního záznamu by měl orgán sociálně-právní ochrany dětí kontaktovat rodiče nezletilého dítěte, projednat s nimi vzniklou situaci a podle potřeby poskytnout či zprostředkovat odbornou pomoc (například psychologickou). Dále může být nápomocen při řešení následně vzniklých situací jako je řešení úpravy výchovy a výživy nezletilého či úprava styku s nezletilým dítětem. S tímto také souvisí povinnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí podle § 57 odst. 3 zákona o SPOD sdělit intervenčnímu centru na jeho žádost osobní údaje o osobách v rozsahu, který je nezbytný k plnění jeho úkolů.

Cílem této podkapitoly bylo pouze nastínit tento problém, protože zachytit celou tuto složitou problematiku by si vyžadovalo celý rozsah práce. Nicméně jsem toho názoru, že dítě má právo na oba rodiče, a proto by se neměl odpírat styk i násilnému rodiči. Muselo by však být splněno několik podmínek – násilný rodič se nikdy nedopustil násilí vůči dítěti a je schopen a ochoten se o dítě postarat a vychovávat ho. Dítě by se pak postupem času (a také vzhledem ke své rozumové a volní vyspělosti) rozhodlo, zda se chce i nadále stýkat s v minulosti násilným rodičem. V případě, že by dítě bylo razantně proti tomuto styku, tak si myslím, že by bylo spíše kontraproduktivní ho k nechťnému styku nutit. Právo na pravidelné informace o dětech by však násilnému rodiči zůstalo i nadále nedotčeno a to v případě, že by o ně měl zájem.

---

¹² Může jít například o výchovná opatření podle § 42 a násl. zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, nebo odpovídající návrhy a podněty k soudu na ochranu dítěte.

¹³ HOVORKA, Daniel. Úloha orgánů sociálně-právní ochrany dětí při řešení případů domácího násilí - úskalí praxe. *Právo a rodina*, 2007, roč. 9, č. 8, s. 1 - 4.

B. Civilně procesní prostředky ochrany před domácím násilím

Civilně procesní prostředky ochrany před domácím násilím jsou v právním řádu České republiky relativně krátce – jsou zde teprve čtvrtým rokem. Přitom řada jiných států měla již dávno před námi právní úpravu domácího násilí upravenou ve svých zákonech - namátkou Rakousko, Jihoafrická republika, Švédsko, Kypr, Irsko, USA atd.¹⁴ Pro Českou republiku byla úprava provedená zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, dlouho očekávanou a vítanou změnou, protože domácí násilí ani v České republice není novým či neznámým jevem.

Do této doby byla právní ochrana před domácím násilím téměř nulová. Oběť měla (a stále má) možnost dvou právních cest – trestněprávní a civilněprávní. Mohla podat trestní oznámení na násilnou osobu proto, že se tato osoba dopustila zejména trestného činu ublížení na zdraví, omezování osobní svobody, vydírání nebo útisku vůči ní. Zákonem č. 91/2004 Sb., který nabyl účinnosti k 1. 6. 2004, byla provedena novela zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon - byl zaveden nový trestný čin týrání osoby žijící ve společném bytu či domě (§ 215a). Tehdy to byl první krok, který přispěl ke zlepšení postavení oběti. V současné nové obecné úpravě trestního práva hmotného je tento trestný čin upraven v § 199 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Dále je možné domácí násilí postihnout jako trestný čin týrání svěřené osoby (§ 198), nebezpečné vyhrožování (§ 353), ublížení na zdraví (§ 145 - § 146), vraždu (§ 140), omezování osobní svobody (§ 171), zbavení osobní svobody (§ 170) nebo znásilnění (§ 185), případně jako maření úředního rozhodnutí a vykázaní (§ 337 odst. 2).

Dala-li se oběť druhou cestou, mohla podat buď obecné předběžné opatření podle § 76 o.s.ř. a žádat, aby se násilná osoba například zdržela navazování kontaktů s ní, anebo žalobu na ochranu osobnosti dle § 11 a násl. OZ (např. žalobu na zdržení se kontaktů s navrhovatelem). Všechny tyto cesty byly však zdlouhavé a neřešily problém ihned.¹⁵ Nabízela se také možnost, že oběť od násilné osoby odejde (buď ji násilná osoba dobrovolně pustila, nebo se oběti podařilo utéct). Bylo možné (a snad i žádoucí) volit všechny možnosti najednou.

A jak vlastně došlo ke vzniku již zmiňovaného zákona č. 135/2006 Sb.? Z iniciativy občanského sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s.¹⁶ vznikla v říjnu 2002 Aliance proti

¹⁴ DURDÍK, Tomáš. Problematika "domácího násilí" : Z pohledu právníka (1. část). *Zpravodaj BKB*, 2002, roč. 11, č. 3, s. 16.

¹⁵ Viz také BARTONÍČKOVÁ, Klára. Stručný přehled možných nástrojů ochrany před domácím násilím se zaměřením na procesněprávní prostředky dle občanského soudního řádu. In HRUŠÁKOVÁ, Milana (ed). *Pocta Petru Hlavsoni*. Olomouc: Iuridicum Olomucense, 2009, s. 16 – 19.

¹⁶ Společnost Philip Morris ČR a.s. je největším výrobcem a zaměstnavatelem v českém tabákovém průmyslu. Angažuje se v oblastech vzdělávání, životního prostředí, kultury a pomoci handicapovaným. Na podporu neziskových organizací byl založen Dobročinný fond Philip Morris ČR, který spravuje Nadace VIA. Mezi klíčové

domácímu násilí. Jejím cílem bylo připravit a prosadit změny v oblasti řešení případů domácího násilí. V roce 2004 za tím účelem vznikla expertní skupina složená z deseti odborníků v oblasti legislativy a exekutivy a zpracovala návrh právní úpravy, která by komplexně chránila osoby proti domácímu násilí. Návrh zákona, který se inspiroval rakouským modelem ochrany před domácím násilím¹⁷, podpořilo 55 poslanců v čele s Janem Kasalem a následně byl v březnu 2006 schválen i Parlamentem ČR. Ještě téhož měsíce ho podepsal i prezident ČR. Zákon byl vyhlášen pod č. 136/2006 Sb. a účinnost nabyl k 1. 1. 2007.

Současný systém ochrany před domácím násilím založený právě již výše zmiňovaným zákonem je postaven na třech pilířích – na Policii České republiky, intervenčních centrech a soudech. Jednoduše řečeno – dopustí-li se násilná osoba domácího násilí, bude Policií ČR vykázána na 10 dnů z domu. „První pomoc“ je oběti poskytnuta v intervenčním centru. Ještě za trvání vykázání může oběť podat k soudu návrh na nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. a násilník se měsíc až rok neobjeví doma. Za tu dobu by měla být oběť schopná se dát alespoň částečně psychicky dohromady a vyřešit své existenční záležitosti. V praxi ale není vše tak jasné a jednoduché.

V následujících podkapitolách se budu věnovat právě předběžnému opatření podle § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o.s.ř.“). Institutu vykázání se budu věnovat v samostatné části.

---

projekty společnosti patří Zelené město, Dokážu to?, Paragraf 11:55, Domácí násilí, Bez bariér a Akademie pro neziskový sektor.

¹⁷ Srovnej s ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Rakouský model ochrany před násilím v rodině (1. část). *Zpravodaj BKB*, 2001, roč. 10, č. 4, s. 9 - 11 a ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Rakouský model ochrany před násilím v rodině (2. část). *Zpravodaj BKB*, 2002, roč. 11, č. 1, s. 8 - 12.

1. Předběžné opatření podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Institut předběžného opatření v našem právním řádu není žádnou novinkou. Již zákonem č. 79/1896 ř. z., o řízení exekučním a zajišťovacím, byly prováděny zatímní opatření a to podle § 370 až § 402. Bylo ho možné také užít v některých zvláštních sporných řízeních. K 1. lednu 1951 vstoupil v účinnost zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád), který obsahoval úpravu obecného předběžného opatření v podstatě podobnou jako současná právní úprava.¹⁸ K 1. dubnu 1960 vstoupil v účinnost zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, který v novelizované podobě platí dodnes.

Předběžné opatření je právní institut, který se užívá v případech, kdy je nutné v zájmu účinné ochrany práv zajistit úpravu práv a povinností účastníků v době, kdy ještě nebylo zahájeno řízení ve věci samé, případně kdy soud ve věci samé ještě nerozhodl, a poskytnout tak alespoň předběžnou ochranu právům. Vydává se především v případě, kdy je potřeba zatímně upravit poměry účastníků nebo je-li obava, že by výkon rozhodnutí byl ohrožen. Výjimkou jsou předběžná opatření podle § 76a a § 76b o.s.ř. – zde postačuje jen splnění podmínek uvedených přímo v těchto ustanoveních.

Současnou právní úpravu předběžného opatření najdeme v hlavě druhé o.s.ř. s názvem „Předběžná opatření a zajištění důkazu“, konkrétně v ustanoveních § 74 až § 77a o.s.ř.

V první řadě se pro řízení o předběžném opatření užívá postup upravený v § 74 až § 77a o.s.ř. Ze systematického uspořádání o.s.ř. se dovozuje, že se plně použijí i ustanovení obsažená v první části o.s.ř. (Obecná ustanovení - § 1 až § 58 o.s.ř.). Soudní praxe dospěla k závěru, že se přiměřeně užijí i ustanovení části třetí (Řízení v prvním stupni - § 79 až § 200aa o.s.ř.) a to v rozsahu potřebném k dosažení sledovaného účelu institutu předběžného opatření.¹⁹

Kromě obecného předběžného opatření podle § 76 o.s.ř. rozeznáváme i dva zvláštní druhy²⁰ – předběžné opatření podle § 76a o.s.ř. (zajištění péče o nezletilé děti) a předběžné opatření podle § 76b o.s.ř. (opatření na ochranu před domácím násilím), kterému se budu dále podrobněji věnovat.

Řízení o předběžném opatření není typickým nalézacím řízením. Jeho zvláštnosti spočívají především v rychlosti, zjednodušeném režimu (např. co se týče dokazování, resp. osvědčení

¹⁸ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. (ed). *Občanský soudní řád I. § 1 až 200 za*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 418 (Hlava druhá části druhé o.s.ř.).

¹⁹ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. (ed). *Občanský soudní řád I. § 1 až 200 za*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 418 – 419 (Hlava druhá části druhé o.s.ř.).

²⁰ SALAČ, Josef. In WINTEROVÁ, Alena a kol. (ed). *Civilní právo procesní*. 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 358.

rozhodných skutečností²¹) a překvapujícím efektu vůči odpůrci, který slouží navrhovateli, v jehož zájmu na účinné právní ochraně je toto řízení vedeno rychle, bez slyšení (plné účasti) odpůrce a za některých pro navrhovatele zjednodušených pravidel.²²

1.1 Předběžné opatření podle § 76b o.s.ř.

Jak už bylo výše zmíněno, předběžná opatření rozdělujeme na obecné a zvláštní. Předběžné opatření podle § 76b o.s.ř. řadíme spolu s předběžným opatřením podle § 76a o.s.ř. do zvláštních předběžných opatření. Není zde tedy nutné osvědčit potřebu zatímně upravit poměry účastníků nebo obavu, že by výkon rozhodnutí byl ohrožen. Stačí jen, jsou-li splněny podmínky uvedené přímo v těchto ustanoveních.

Ustanovení § 76b a jeho výkon podle § 273b²³ bylo do o.s.ř. vloženo významnou novelou provedenou zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tato novela nabyla účinnosti 1. ledna 2007. Předběžné opatření podle § 76b o.s.ř. nepřímo navazuje na institut vykázání podle zákona o Policii ČR a podání návrhu na jeho vydání v době, kdy vykázání stále trvá, automaticky prodlužuje nepřítomnost vykázané osoby ve společném obydlí. Ovšem pro nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. není podmínkou to, že násilná osoba musela být nejprve vykázána podle zákona o Policii ČR.

Současné znění § 76b je odlišné od původního znění – proběhlo několik novel. Zákonem č. 274/2008 Sb. došlo pouze k nahrazení slov „rozhodnutí Policie České republiky“ za slovo „vykázání“ a to z důvodu změny právní úpravy vykázání v novém zákoně o Policii ČR – rozhodnutí o vykázání bylo překvalifikováno ze správního rozhodnutí na faktický úkon. Rozsáhlejší novelou ustanovení § 76b a § 273b o.s.ř. byl zákon č. 218/2009 Sb., který nabyl účinnosti 20. července 2009. Cílem této novely bylo doplnit ustanovení týkající se domácího násilí, která v o.s.ř. chybí, blíže specifikovat jednotlivé instituty domácího násilí a odstranit interpretační potíže jednotlivých ustanovení, které vznikly v souvislosti s praktickým užíváním tohoto institutu.²⁴ Konkrétně tedy došlo ke zpřesnění náležitostí, které musí mít návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř., k zavedení pojmu společné obydlí nebo k rozšíření povinností, které soud může násilné osobě uložit²⁵.

²¹ Osvědčení určité skutečnosti vyžaduje nižší míru jistoty než její prokázání.

²² HRNČIŘÍK, Vít. O neústavnosti a nepromyšlenosti právní úpravy předběžného opatření podle občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 10, s. 354.

²³ Výkonu předběžného opatření podle § 273b o.s.ř. se budu podrobněji věnovat v podkapitole „1.2 Výkon rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným podle § 273b o.s.ř.“

²⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2009 Sb. Sněmovní tisk 559/0, V. volební období.

²⁵ Došlo k rozšíření § 76b odst. 1 o.s.ř. o povinnosti, aby se osoba, proti níž návrh směřuje, nezdržovala ve společném obydlí, nevstupovala do bezprostředního okolí společného obydlí nebo navrhovatele a nezdržovala se tam a zdržela se nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem. Naopak v ustanovení

1.1.1 Obsah předběžného opatření podle § 76b o.s.ř.

Návrh na nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. může z povahy věci podat pouze fyzická osoba, a to taková, jejíž život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost je ohrožena vážným způsobem. Podmínku ohrožení vážným způsobem je třeba spíše chápat jako projev výjimečnosti ochrany poskytované v tomto případě prostřednictvím předběžného opatření než jako výraz toho, že by snad ohrožení života, zdraví, svobody nebo lidské důstojnosti „jiným než vážným způsobem“ mohlo být při rozhodování o nařízení předběžného opatření tolerováno.²⁶

Návrh bude směřovat proti osobě, která ohrožuje život, zdraví, svobodu nebo lidskou důstojnost navrhovatele. Občanský soudní řád výslovně nestanovuje, že osoba, proti níž je návrh podán, musí sdílet společné obydlí s navrhovatelem. Nasvědčovalo by tomu i to, že povinnosti uvedené v § 76b odst. 1 písm. c) a d) o.s.ř. (zdržení se setkávání s navrhovatelem a zdržení se nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem) nutně nepředpokládá společné obydlí s navrhovatelem. Nicméně ale obecné ustanovení § 74 odst. 5 o.s.ř. stanovuje, že místně příslušným soudem k rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle § 76b o.s.ř. je příslušný okresní soud, v jehož obvodu je nebo bylo společné obydlí osoby, proti níž návrh směřuje, a navrhovatele.

Nabízí se otázka, kam má podat návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. navrhovatel, který se domáhá, aby se osoba, proti níž návrh směřuje, zdržela nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem. Aby mohla být uložena tato povinnost, nemusí mít nutně obě osoby společné obydlí – například navrhovatelka je sledována a obtěžována způsobem, kterým je její život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost vážným způsobem ohrožen, fanatickým obdivovatelem. Jsou dvě možnosti, ke kterému soudu podat návrh na vydání předběžného opatření. První možností by bylo užití obecné úpravy místní příslušnosti podle § 85 odst. 1 o.s.ř., která stanovuje, že obecným soudem fyzické osoby (žalovaného) je okresní soud, v jehož obvodu má bydliště, a nemá-li bydliště, tak okresní soud, v jehož obvodu se zdržuje. Tedy návrh na vydání předběžného opatření by musel být podán k tomuto soudu. Druhou možností je soud, v jehož obvodu má bydliště navrhovatel. K této možnosti se přikláním více a to proto, že jsou ohrožena ústavně zaručená práva navrhovatele. Soud by neměl bránit jejich ochraně zbytečným formalismem, ale naopak měl by jejich ochranu navrhovateli co nejvíce zpřístupnit a to obzvláště jedná-li se o ty nejzákladnější lidská práva jako je právo na život či nedotknutelnost osoby. Další věcí pak je to, že navrhovatel ani nemusí vědět, kde má „pronásledovatel“ bydliště nebo kde se zdržuje.

---

nezůstala povinnost, že se má osoba, proti níž návrh směřuje, zdržet navazování kontaktů s navrhovatelem. Výčet povinností v § 76b odst. 1 o.s.ř. však stále zůstává demonstrativní.

²⁶ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. (ed). *Občanský soudní řád I. § 1 až 200 za. 1.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 455 (§ 76b o.s.ř.).

Osobě, proti níž návrh směřuje, mohou být uloženy zejména povinnosti uvedené v § 76b odst. 1 o.s.ř. Jedná se o povinnost:

- opustit společné obydlí (i jeho bezprostřední okolí), nezdržovat se ve společném obydlí nebo do něj nevstupovat,
- nevstupovat do bezprostředního okolí společného obydlí nebo navrhovatele a nezdržovat se tam,
- zdržet se setkávání s navrhovatelem,
- zdržet se nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem.

Vzhledem k tomu, že uvedené ustanovení obsahuje slovo „zejména“, tak se jedná o demonstrativní výčet povinností. Soud tak může uložit účastníkovi jednu z výše stanovených povinností nebo i všechny najednou. Hlavně ale může uložit i jinou povinnost nebo povinnosti, bude-li to potřebné. Důležité je, aby povinnost byla přiměřená protiprávnímu jednání účastníka, proti němuž návrh směřuje, a aby jeho újma nebyla zjevně nepřiměřená výhodám, které získá navrhovatel. Je nutné tedy postupovat v rámci zásady proporcionality. Například dojde-li k domácímu násilí mezi manžely, kteří pracují v jednom podniku, není možné řešit vzniklou situaci prioritně tak, že je manželovi, proti němuž návrh směřuje, zakázáno navštěvovat zaměstnání, aby bylo zamezeno kontaktu s druhým manželem (navrhovatelem). Tímto by manželovi totiž vznikla nepřiměřená újma – musel by opustit nejen společné obydlí s druhým manželem, ale v podstatě i zaměstnání (zaměstnání by totiž nenavštěvoval měsíc, v případě prodloužení předběžného opatření až jeden rok – mám za to, že jeho nepřítomnost na pracovišti by pak měla za následek výpověď z pracovního poměru). Vzniklá situace by se řešila podle příslušné pracovněprávní úpravy²⁷.

1.1.2 Řízení o předběžném opatření podle § 76b o.s.ř.

Civilní soud má pravomoc rozhodnout o předběžném opatření pouze tehdy, týká-li se věci, o níž může dle § 7 o.s.ř. rozhodnout ve věci samé. Jedná se zejména o spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů.

Navrhovatel musí podat návrh na nařízení předběžného opatření k místně a věcně příslušnému soudu. Věcně příslušným soudem, tedy soudem, který je příslušný projednat a rozhodnout věc jako soud prvního stupně, je podle § 74 odst. 5 o.s.ř. soud okresní. Místně příslušným soudem, tedy soudem, v jehož obvodu je ukazatel rozhodující pro určení příslušnosti, je soud, v jehož obvodu je nebo bylo společné obydlí účastníků. Společným obydlím se pro tyto

---

²⁷ Tomu se blíže budu věnovat v podkapitole “1.1.3 Výjimky z předběžného opatření podle § 76b odst. 2 o.s.ř. a uložení povinnosti předběžným opatřením podle § 76b o.s.ř. třetí osobě“.

účely podle § 74 odst. 5 o.s.ř. rozumí dům, byt, místnost nebo jiný prostor účastníky společně obývaný.

V případě, že by návrhatel podal návrh na vydání předběžného opatření k věcně nepřislušnému soudu, postupoval by soud podle § 104a o.s.ř. – předložil by věc se zprávou svému nadřízenému vrchnímu soudu, který by určil, který soud je věcně příslušný věc rozhodnout. Pokud by byla věc předložena místně nepřislušnému soudu, postupovalo by se podle § 105 o.s.ř. – vysloví-li soud, že není příslušný, postoupí věc soudu, který je podle něj příslušný. Pokud by s tím soud, kterému bylo postoupeno, nesouhlasil, předložil by věc svému nadřízenému soudu, který by určil místní příslušnost.

Účastníky řízení o nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. jsou podle § 74 odst. 2 o.s.ř. návrhatel a ten, vůči němuž návrh směřuje. Z povahy předmětu řízení vyplývá, že účastníkem může být pouze fyzická osoba.

Na problematický aspekt týkající se účastníků ukazuje Čuhelová ve svém článku²⁸ – jedná se o vypořádání se soudem s návrhem návrhatele, který v návrhu na nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. požaduje i uložení povinnosti násilné osobě zdržet se setkávání s jejich nezletilým dítětem. Aby takovému návrhu mohlo být vyhověno, muselo by z něj být patrné, že i život, zdraví, svoboda či lidská důstojnost dítěte je vážným způsobem ohrožena. Pokud by toto z návrhu vyplývalo, tak případnou vadu, že dítě není označeno také jako návrhatel, by bylo možné odstranit na základě pravidla v § 41 odst. 2 o.s.ř., že úkon je soudem posuzován podle obsahu a ne podle jeho označení.

Otázkou ale také je, zda návrh na nařízení předběžného opatření může podat například matka jako zákonný zástupce svého dítěte podle § 36 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině (dále jen „zákon o rodině“), aniž by se jednalo o možný střet jejích zájmů se zájmy dítěte, protože podle § 37 zákona o rodině, nemůže žádný z rodičů zastoupit své dítě, jde-li o právní úkony ve věcech, při nichž by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi rodiči a dítětem.

Takovému dítěti musí být ustanoven opatrovník, který bude dítě v řízení zastupovat (většinou se jedná o orgán vykonávající sociálně-právní ochranu dětí). Vzhledem ke krátké lhůtě pro rozhodnutí o předběžném opatření není zpravidla možné rozhodnout o ustanovení kolizního opatrovníka. Jeho úloha v tomto řízení by stejně jen byla převzetí rozhodnutí o předběžném opatření za nezletilého, protože o předběžném opatření se rozhoduje bez nařízení jednání a bez slyšení účastníků.

Souhlasím zde s názorem Čuhelové, že návrhu návrhatele na nařízení předběžného opatření dle § 76b o.s.ř., kterým by se domáhal, aby byl násilné osobě uložen zákaz setkávání se

---

²⁸ ČUHELOVÁ, Kateřina. Zákaz setkávání otce s nezletilým dítětem a ustanovení § 76b o. s. ř.. *Bulletin advokacie*, 2008, roč. 2008, č. 10, s. 41 – 42.

a navazování kontaktů s jejich nezletilým dítětem, by nemělo být vyhověno, a to proto, že jej podal někdo, kdo k tomu není aktivně legitimován. Rozhodující soudce může v takovéto situaci dát podnět na oddělení péče o nezletilé k rozhodnutí o nařízení předběžného opatření podle § 76 o.s.ř., o kterém může být rozhodnuto bezodkladně.

Řízení o předběžném opatření podle § 76b o.s.ř. je možné zahájit pouze na návrh²⁹, který může být podán pouze v písemné formě³⁰ a to v listinné nebo elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě, telegraficky nebo telefaxem. Neplatí zde § 42 odst. 3 o.s.ř. – to znamená, že v případě podání učiněného telegrafem, telefaxem nebo v elektronické podobě bez zaručeného elektronického podpisu nebo ne prostřednictvím datové schránky není nutné doplnit originál ve lhůtě tří dnů ode dne výše uvedeného podání, protože návrh na vydání předběžného opatření není návrhem ve věci samé.³¹

Návrh na nařízení předběžného opatření musí obsahovat zákonem stanovené náležitosti, a to jednak obecné náležitosti a jednak zvláštní náležitosti. Obecné náležitosti jsou stanoveny v § 42 odst. 4 o.s.ř. a jsou jimi ty skutečnosti obsažené v podání, z nichž je patrné, kterému soudu je podání určeno, kdo jej činí, které věci se týká a co je podáním sledováno. Také nesmí chybět podpis a datum. Návrh je třeba podle § 42 odst. 4 věty třetí o.s.ř. podat s potřebným počtem stejnopisů a přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby každý účastník dostal jeden stejnopis, je-li to potřeba – předběžné opatření podle § 76b o.s.ř. se podává ve dvou stejnopisech. Zvláštní náležitosti návrhu na nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. jsou stanoveny v § 75 odst. 4 o.s.ř. a je jimi uvedení jména, příjmení a bydliště účastníků (popřípadě také jejich zástupců) a vylíčení rozhodných skutečností odůvodňujících nařízení předběžného opatření. Navrhovatel je povinen připojit k návrhu listiny, jichž se dovolává, protože vzhledem ke krátkým lhůtám na rozhodování by soud neměl možnost vyzvat navrhovatele, aby je dodatečně doložil.

V případě, že navrhovatel podá návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř., který má vady (tzn., že neobsahuje všechny náležitosti, je nesrozumitelný nebo neurčitý), jsou dva názory na to, jak daný problém vyřešit. Úprava obsažená v § 75a o.s.ř. připouští u návrhu na předběžné opatření užití § 43 o.s.ř. Není v silách předsedy senátu, aby vyzval navrhovatele k opravě nebo doplnění návrhu, navrhovatel tak učil a předseda senátu ještě o dané věci včas rozhodl – to vše bezodkladně, nehrozí-li nebezpečí z prodlení tak do 48 hodin od podání návrhu.

---

²⁹ Řízení před soudem se zahajuje podle § 79 odst. 1 věty první o.s.ř. na návrh. Výjimky (tedy řízení, která je možné zahájit i bez návrhu) jsou stanoveny v § 81 odst. 1 o.s.ř., ale řízení o vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. mezi nimi není.

³⁰ Další formou, která by přicházela v úvahu, je zahájení řízení ústně do protokolu. Ustanovení § 42 odst. 1 věty čtvrté o.s.ř. však stanovuje, že takto zahájit řízení je možné jen u určitých druhů řízení. Řízení o vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. mezi nimi není.

³¹ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200 za. 1.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 270 (§ 42 o.s.ř.).

Druhý názor, který zastávám i já, se přiklání k tomu, že předseda senátu musí rozhodnout o návrhu, i když nemá všechny náležitosti, je nesrozumitelný nebo neurčitý. Měl by se proto pokusit neformálně odstranit vady hlavně v případě, kdy pro ně není možné o návrhu rozhodnout. Pokud se mu to však do konce stanovené lhůty pro rozhodnutí nepodaří, nemůže návrhu vyhovět.³² Myslím si, že by bylo vhodné vzhledem ke krátké lhůtě pro rozhodnutí, aby navrhovatel v návrhu uvedl i nejrychlejší prostředek komunikace s ním, prostřednictvím kterého se v případě potřeby na něj může předseda senátu obrátit.

Soudní poplatek

Za řízení před soudem a za jednotlivé úkony prováděné soudem je vybírán soudní poplatek, který je upraven v zákoně č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích (dále jen „zákon o soudních poplatcích“). I na řízení o vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. se vztahuje poplatková povinnost, protože není uvedeno v taxativním výčtu:

- řízení, která jsou osvobozena od soudních poplatků podle § 11 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, (tzv. věcné osvobození od soudních poplatků)
- osob, na které se nevztahuje poplatková povinnost, uvedených v § 11 odst. 2 zákona o soudních poplatcích, (tzv. osobní osvobození od soudních poplatků).

Možné je jen individuální osvobození od soudních poplatků podle § 138 o.s.ř. - odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmé bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva, může předseda senátu přiznat na návrh zcela nebo zčásti osvobození od soudních poplatků. Pokud předseda senátu osvobození účastníkovi nepřizná, vzniká účastníkovi (poplatníkovi) poplatková povinnost podle § 4 odst. 1 písm. g) zákona o soudních poplatcích uložením povinnosti zaplatit poplatek v souvislosti s rozhodnutím soudu o návrhu na nařízení předběžného opatření. Poplatníkem je v těchto případech navrhovatel [§ 2 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích]. Poplatek je splatný do 3 dnů od právní moci rozhodnutí, kterým byla uložena povinnost poplatek zaplatit (§ 7 odst. 1 věta druhá zákona o soudních poplatcích). Jeho výše podle Sazebníku poplatků, který je přílohou zákona o soudních poplatcích, činí 500 Kč.

Lhůty a rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř

Předseda senátu je povinen o návrhu na nařízení předběžného opatření rozhodnout bezodkladně. Není-li nebezpečí z prodlení, může předseda senátu rozhodnout do uplynutí

---

³² DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. (ed). *Občanský soudní řád I. § 1 až 200 za. 1.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 431 (§ 75a o.s.ř.).

48 hodin od podání návrhu (§ 75c odst. 2 o.s.ř.). Vzhledem ke krátké lhůtě musí být zajištěno, aby návrh na nařízení předběžného opatření bylo možné podat u soudu prvního stupně i mimo rozvrženou pracovní dobu soudu a ve dnech pracovního klidu. Například okresní soudy ve Vsetíně, Karvině či Opavě na svých webových stránkách upozorňují občany, že v případě podání předběžného opatření mimo pracovní dobu soudu či v době pracovního volna a klidu je nutné kontaktovat osobu, která vykonává pohotovost, na daném telefonním čísle.

Lhůty stanovené soudu pro vydání nebo doručení rozhodnutí jsou lhůtami pořádkovými – tak je tomu i u lhůty pro vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. Proto se také ustanovení § 55 a násl. o.s.ř. zde neužijí, protože se vztahují jen na lhůty soudcovské a zákonné. Nicméně § 57 odst. 2 věta poslední o.s.ř. stanovuje, že lhůty určené podle hodin končí uplynutím hodiny, která se svým označením shoduje s hodinou, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek lhůty. Toto ustanovení se užije i pro lhůty pořádkové, neboť o.s.ř. nepočítá u lhůt určených podle hodin s jinou než 24hodinovou nebo 48hodinovou lhůtou a soudcovské lhůty podle hodin se v praxi neužívají.³³ Pokud tedy dojde k podání návrhu v pondělí v 10.10 hod., tak lhůta končí ve středu v 10.10 hod. Konec lhůty u předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. může připadnout i na sobotu, neděli či svátek a soudce, kterému byl případ podle rozvrhu práce přidělen, rozhodne, případně provede i výkon rozhodnutí, v tyto dny.

Předseda senátu může o návrhu na nařízení předběžného opatření rozhodnout tak, že buď nařídí předběžné opatření, zamítne návrh, nebo zastaví řízení.

Při zpětvzetí návrhu na nařízení předběžného opatření se přiměřeně užije § 96 o.s.ř. (v případě zpětvzetí návrhu v odvolacím řízení § 222a o.s.ř.). Navrhovatel může vzít po dobu řízení návrh na jeho zahájení zpět, a to zčásti nebo zcela. Je-li návrh vzat zpět, soud řízení zcela, popřípadě v rozsahu zpětvzetí návrhu, zastaví. Co se týče souhlasu ostatních účastníků, tak vzhledem k tomu, že jde jen o návrh na předběžnou úpravu vztahů mezi účastníky a že na rozhodnutí o tomto návrhu jiný účastník řízení nemůže mít objektivně vzato žádný zájem, tak není třeba³⁴.

Soud vyhoví návrhu na nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř., pokud jsou splněny předpoklady uvedené v § 76b odst. 1 o.s.ř. – to znamená, že ohrožení navrhovatele musí stále trvat nebo zde musí být nebezpečí, že se bude opakovat. V tom případě vydá soud usnesení, ve kterém uloží osobě, proti níž návrh směřuje, povinnosti, které jsou schopné odvrátit ohrožení navrhovatele – demonstrativní výčet těchto povinností je uveden v § 76b odst. 1 písm. a) až d) o.s.ř. Předběžné opatření podle § 76b o.s.ř. trvá jeden měsíc od své vykonatelnosti. Pokud

³³ KRČMÁŘ, Zdeněk. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. (ed). *Občanský soudní řád I. § 1 až 200 za*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 397 – 398 (§ 57 o.s.ř.).

³⁴ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. (ed). *Občanský soudní řád I. § 1 až 200 za*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 436 (§ 75c o.s.ř.).

rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření předcházelo vykázání podle zákona o Policii ČR, začíná tato lhůta běžet podle § 76b odst. 3 věty druhé o.s.ř. dnem následujícím po dni, v němž uplynula desetidenní lhůta vykázání. V případě podání návrhu na prodloužení předběžného opatření neskončí běh lhůty dříve, než soud o prodloužení rozhodne.

Dojde-li soud k závěru, že nejsou splněny předpoklady uvedené v § 76b odst. 1 o.s.ř. (tedy že ohrožení už netrvá a ani už nemůže být opakováno), návrh zamítne. Pokud ale dospěje k závěru, že je žádoucí zatímně upravit poměry účastníků, může nařídit obecné předběžné opatření a jím uložit osobě, proti níž návrh směřuje, povinnost podle § 76 odst. 1 písm. f) o.s.ř. – tedy aby něco vykonal, něčeho se zdržel nebo něco snášel. I v tomto případě musí soud rozhodnout bezodkladně nebo není-li nebezpečí z prodlení tak do 48 hodin od podání návrhu.

Vzhledem k tomu, že delší trvání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. není podmíněno podáním návrhu ve věci samé (aby o nákladech řízení podle § 145 o.s.ř. bylo rozhodnuto až v řízení ve věci samé jak je tomu u obecných předběžných opatření), tak soud rozhodne o nákladech řízení už v rozhodnutí o předběžném opatření.

Soud rozhoduje o předběžném opatření usnesením a to proto, že o.s.ř. nestanovuje pro rozhodnutí o předběžném opatření jinou formu rozhodnutí (§ 167 odst. 1 věta první o.s.ř.). Usnesení vydává předseda senátu. Každé usnesení (ať už o zastavení řízení, odmítnutí či zamítnutí návrhu) musí být podle § 169 odst. 1 o.s.ř. náležitě odůvodněno. Výjimku však stanovuje § 169 odst. 2 věta první o.s.ř., kde se uvádí, že každé usnesení, kterým se zcela vyhovuje návrhu na předběžné opatření, nemusí obsahovat odůvodnění.

Na tomto místě bych ráda uvedla kauzu týkající se odůvodňování či neodůvodňování usnesení. Kauza byla sice aktuální dříve, ale mám za to, že by bylo dobré si ji připomenout. V současné době je již nepříliš šťastně vyřešena, a to novelou o.s.ř., která byla provedena zákonem č. 7/2009 Sb.

Spor o to, zda odůvodňovat nebo neodůvodňovat usnesení, vznikl před tzv. souhrnnou novelou o.s.ř. provedenou zákonem č. 7/2009 Sb. V té době totiž § 169 odst. 2 o.s.ř. byl v tomto znění: „Písemné vyhotovení usnesení, kterým se zcela vyhovuje návrhu, jemuž nikdo neodporoval, nebo usnesení, které se týká vedení řízení, anebo usnesení podle § 104a nemusí obsahovat odůvodnění“. Rozdílnou praxi soudů způsobila rozdílná interpretace sousloví „návrh, jemuž nikdo neodporoval“.

Některé soudy si toto sousloví interpretovaly správně³⁵ - opíraly se především o logický argument, že návrh na nařízení předběžného opatření nemůže být návrhem, kterému nikdo

---

³⁵ Například viz rozhodnutí Městského soudu v Praze sp. zn. 20 Co 328/2006, které uvádí: „Postup dle § 169 odst. 2 o.s.ř. je možný jen tam, kde určitý procesní postup je znám všem účastníkům řízení a ti s ním buď souhlasí, nebo mu

neodporoval, jelikož druhý účastník řízení se o takovém návrhu vůbec ani nedozvěděl, a proto mu odporovat nemohl. Ostatní soudy vycházely z toho, že podmínka znalosti konkrétního návrhu není v § 169 odst. 2 o.s.ř. výslovně uvedena a také odkazovaly na podobná pravidla při vydávání usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí či výkonu exekuce, která rovněž neobsahují odůvodnění. Na ty také odkazoval Nejvyšší soud ve svém stanovisku vydaném dne 13. června 2007 pod sp. zn. Cpjn 19/2006, mimo jiné zde uváděl: „Písemné vyhotovení usnesení, kterým soud prvního stupně vyhověl návrhu na nařízení předběžného opatření v plném rozsahu a nařídil navrhovatelem požadované předběžné opatření bez slyšení ostatních účastníků řízení nebo sice po jejich slyšení, přičemž žádný z nich nevyslovil před rozhodnutím soudu s navrženým předběžným opatřením nesouhlas, nemusí obsahovat odůvodnění.“ Své stanovisko opíral o tyto argumenty:

- analogie s rozhodováním o nařízení výkonu rozhodnutí (ustálená soudní praxe zde zastává názor, že rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí či exekuce, jímž bylo vyhověno návrhu, nemusí být odůvodněno, pokud zákon nestanoví jinak),
- jedná se o projev přepjatého formalismu,
- důvody rozhodnutí soudu jsou dostatečně patrné z obsahu spisu, odůvodnění by tak zbytečně prodlužovalo řízení (došlo by tak k porušení práva účastníka na spravedlivý proces).³⁶

I k tomuto stanovisku se Ústavní soud vyjádřil v nálezu IV. ÚS 1554/08 ze dne 15. ledna 2009³⁷. Uvedl, že ustanovení § 169 odst. 2 o.s.ř. je nutno vyložit v souladu s jeho smyslem a účelem. Smyslem zmíněného ustanovení je zbavit soud povinnosti odůvodnit rozhodnutí, které zřejmě nebude napadeno odvoláním, neboť s ním všichni účastníci souhlasí. Tento smysl však v případě usnesení, kterým se zcela vyhovuje návrhu na předběžné opatření, chybí. Postrádá racionalitu zbavit soud povinnosti odůvodnit rozhodnutí tam, kde se k návrhu, na jehož základě bylo rozhodnutí vydáno, účastník vůbec nemohl vyjádřit. Jinak řečeno, spojení „usnesení, kterým se zcela vyhovuje návrhu, jemuž nikdo neodporoval“ je třeba vykládat tak, že jde o usnesení, kterým se zcela vyhovuje návrhu, jemuž nikdo neodporoval, ačkoliv mu reálně – chtěl-li by – odporovat mohl. Tím, že napadené usnesení nebylo odůvodněno, došlo k porušení práva stěžovatelky na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 LZPS a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně

---

odporují. Tato podmínka není splněna, jestliže účastník neodporuje určitému návrhu prostě proto, že se vyjádřit nemohl, protože o něm nevěděl.

³⁶ ŘÍHA, Michal. Povinnost soudu odůvodnit rozhodnutí o nařízení předběžného opatření. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 11, s. 403 - 404.

³⁷ Dne 3. září 2009 vydal senát Ústavního soudu nález ve věci III. ÚS 346/09, kdy také zrušil usnesení soudu prvního i druhého stupně pro porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces, které je garantováno čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Konkrétním důvodem byla absence odůvodnění usnesení soudu prvního stupně.

lidských práv a základních svobod. Senát Ústavního soudu také zvažoval podání návrhu na zrušení ustanovení § 169 odst. 2 o.s.ř. plénu. Ale vzhledem k tomu, že toto ustanovení umožňuje dvě interpretace – jednu v souladu s ústavním pořádkem a druhou v rozporu s ním (tuto druhou interpretaci užívá Nejvyšší soud ve svém výše uvedeném stanovisku), je úkolem všech státních orgánů užít tu interpretaci, která je v souladu s ústavním pořádkem. Vzhledem k tomu, že existuje tato interpretace, tak není nutné podávat návrh ke zrušení.

V té době se také objevila řada odborných článků řešící tuto problematiku. Například článek³⁸ Jirsy, tehdejšího prezidenta Soudcovské unie, odstartoval sérii článků na toto téma v právnickém časopise *Právní rozhledy*. Zapojila se Winterová, profesorka na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, která ve svém článku³⁹ vyjádřila názor, že „patří snad k samým základům, k podstatě novodobé demokratické justice, že soudce musí jasně říci, nejen jak rozhodl, ale také proč tak rozhodl“. Dále Navrátil, advokát, vyjádřil ve svém článku⁴⁰ názor, že „odůvodnění ztělesňuje samotnou podstatu celého soudního řízení, kde jednotlivé strany sporu něco tvrdí a více nebo méně úspěšně prokazují, přičemž soud jako nad nimi stojící nestranný subjekt tato tvrzení a důkazy posuzuje a hodnotí a nakonec z nich vyvozuje závěry“. Opačný názor uvedla ve svém článku⁴¹ Pjajčiková, soudkyně Okresního soudu v Přerově. Vypracovávání odůvodnění považuje za „neefektivní vynakládání pracovní síly. Z praxe je jí známo, že laického účastníka ve většině případů písemné odůvodnění rozhodnutí vůbec nezajímá, a to o to méně, čím je delší a odbornější. Většina laiků je nechte.“

Celý tento spor „vyřešila“ souhrnná novela o.s.ř. provedená zákonem č. 7/2009 Sb. (účinná od 1. července 2009 s výjimkami) tak, že stanovila nové znění § 169 odst. 2 o.s.ř., z kterého přímo vyplývá, že vyhotovení každého usnesení, kterým se zcela vyhovuje návrhu na předběžné opatření, nemusí obsahovat odůvodnění.

Ústavní soud si však i nadále trvá na svém - na tom, že „absence povinnosti odůvodnit usnesení, kterým se zcela vyhovuje návrhu na vydání předběžného opatření, nepochybně zasahuje do práva na spravedlivý proces pro povinného z tohoto předběžného opatření. Ten se totiž z písemného vyhotovení usnesení nedozví více, než že soud má tvrzené skutečnosti za osvědčené. V takové situaci je pro povinného velmi obtížné jednak pochopit, proč soud předběžné opatření vydal, a dále i podat řádně odůvodněné odvolání, když z usnesení není zřejmé, jaká tvrzení má soud za osvědčená, čím jsou tato tvrzení osvědčena a proč považuje soud

³⁸ JIRSA, Jaromír. Perspektivy českého civilního procesu. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 12, s. 427 - 434.

³⁹ WINTEROVÁ, Alena. Nad perspektivami českého civilního procesu. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 19, s. 706 - 711.

⁴⁰ NAVRÁTIL, David. Perspektivy českého civilního procesu – tentokrát z pohledu advokáta. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17., č. 14, s. 510 – 512.

⁴¹ PJAJČIKOVÁ, Pavla. Nad perspektivami českého civilního procesu. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 1, s. 30 – 31.

takové osvědčení za dostatečné. Tyto faktory přitom musejí být v úvaze soudu přítomny. Pokud nejsou vysvětleny v odůvodnění, nelze vyloučit, že rozhodnutí je projevem libovůle. Rozhodnutí, z něhož není alespoň v základních rysech zřejmé, jakými úvahami byl soud při formulaci výroku veden, je podle ustálené judikatury Ústavního soudu třeba považovat za nepřezkoumatelné.“ (ÚS III. ÚS 346/09 ze dne 3. září 2009)

Jsem toho názoru, že odůvodňování usnesení je jeho velmi důležitou náležitostí, obzvláště byly-li takovým usnesením uloženy práva či povinnosti. Všichni účastníci řízení mají právo znát, jaké skutečnosti měl soud za prokázané a které nikoliv či jakými úvahami se soud při hodnocení důkazů řídil. V odůvodnění je uvedeno i právní posouzení celé věci, je z něj patrné, z kterých ustanovení zákona soud vycházel. Jednoduše řečeno, v odůvodnění je to, co vedlo soud k tomu, že rozhodl tak, jak rozhodl. O to víc je odůvodnění důležité, když soud rozhoduje bez nařízení jednání a když jeden z účastníků ani neví, že řízení probíhá a nemá možnost se vyjádřit k podanému návrhu. Ústavní soud už i několikrát judikoval, že díky absenci odůvodnění je takové rozhodnutí nepřezkoumatelné.

Současné znění § 169 odst. 2 o.s.ř. sice už nevyvolává pochybnosti, protože je již jasně řečeno, že usnesení nemusí obsahovat odůvodnění, pokud se návrhu na předběžné opatření zcela vyhovuje, ale stále je zapomínáno na osobu, proti níž návrh směřuje (navrhovatel, kterému bylo zcela vyhověno, pochopitelně odůvodnění nepotřebuje). Té je spolu s návrhem doručeno pouhé konstatování, že jsou jí po určitou dobu uloženy nějaké povinnosti. Situace je prakticky stále stejná jako byla před novelou (pouze došlo k odstranění možné dvojí interpretace), a proto si myslím, že i současné znění § 169 odst. 2 o.s.ř. odporuje právu na spravedlivý proces.

Vyhlášení, vykonatelnost, doručení

Usnesení o nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. se nevyhlašuje, a proto § 76d písm. a) o.s.ř. stanovuje, že je vykonatelné, jakmile bylo vydáno. Jedná se zde tedy o předběžnou vykonatelnost - to znamená, že usnesení o nařízení předběžného opatření je vykonatelná dříve, než nabude právní moci (právní moci nabude marným uplynutím lhůty pro podání odvolání).

Usnesení o nařízení předběžného opatření podle § 76b je osobě, proti níž návrh směřoval, podle § 76c odst. 1 o.s.ř. doručeno při provádění jeho výkonu spolu s návrhem na vydání předběžného opatření. Pokud osoba není při provedení výkonu rozhodnutí přítomna, usnesení se jí dodatečně doručí společně s vyrozuměním, že byl proveden jeho výkon.

Pokud byl návrh na nařízení předběžného opatření zamítnut, popřípadě bylo zastaveno řízení o něm, doručuje se vyhotovení usnesení podle § 76g o.s.ř. pouze navrhovateli a to do tří dnů od vydání rozhodnutí. Ostatním účastníkům není potřebné rozhodnutí doručovat, a tak ten,

proti němuž návrh směřoval, nemůže podat odvolání, protože neví, že nějaké řízení vůbec proběhlo.

Toto bylo řešeno i u Ústavního soudu v nálezu Pl. ÚS 16/09. Navrhovatelka (ta, proti níž byl návrh na nařízení předběžného opatření podán) se kvůli tomuto cítila poškozena na svých ústavně zaručených právech a požadovala zrušení § 76g o.s.ř. a mimo jiné i usnesení o nařízení předběžného opatření a § 220 odst. 3 o.s.ř.⁴², protože podle ní jsou v rozporu s čl. 37 odst. 3 LZPS a s čl. 96 odst. 1 Ústavy⁴³.

Ústavní soud dospěl k závěru, že princip rovnosti účastníků řízení představuje stěžejní zásadu spravedlivého procesu, která působí i v řízení o předběžném opatření, protože i zde může být uložena povinnost. Ze samotného nedoručení usnesení o zamítnutí nebo zastavení řízení o předběžném opatření a s tím spojené nemožnosti podat odvolání pro osobu, proti níž návrh směřoval, není možné vyvodit rozpor s principem rovnosti účastníků řízení. Není možné, aby všichni účastníci řízení měli v každém okamžiku řízení určité procesní prostředky. Kdyby bylo usnesení o zamítnutí či zastavení řízení o předběžném opatření doručeno i osobě, proti níž návrh směřoval, byla by jí tak signalizována procesní aktivita navrhovatele a dotčený účastník by tak získal určitý čas k úkonům, které by mohly účinnost případně vydaného předběžného opatření odvolacím soudem zmařit. Dotčený účastník by také jen stěží mohl mít zájem na podání odvolání proti usnesení o zamítnutí předběžného opatření, kterým mu měla být stanovena nějaká povinnost. Z těchto důvodů Ústavní soud neshledal ustanovení § 76g o.s.ř. jako protiústavní a návrh na jeho zrušení zamítnul.

Souhlasím se závěrem Ústavního soudu. Aby mělo předběžné opatření podle § 76b o.s.ř. předpokládaný efekt, musí být o něm rychle rozhodnuto a zejména uložená povinnost musí být pro osobu, proti níž návrh směřuje, nečekaná – to znamená, že osoba, proti níž návrh směřuje, nemůže být jakkoliv (například tím, že jí je doručeno usnesení o zamítnutí či zastavení řízení o předběžném opatření) informována o tom, že proběhlo řízení a že může pokračovat (podá-li navrhovatel odvolání). Navrhovateli by v takové případě vzhledem k předpokládanému vážnému ohrožení života, zdraví, svobody či lidské důstojnosti osobou, proti níž návrh směřuje, mohlo jít i „o život“.

Zánik a zrušení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř.

Nařízené předběžné opatření podle § 76b o.s.ř. zaniká ze zákona uplynutím doby, po kterou mělo trvat - nejpozději uplynutím jednoho roku od okamžiku jeho nařízení.

---

⁴² Této části nálezu se budu věnovat v podkapitole „1.1.5 Opravné prostředky proti rozhodnutí o předběžném opatření podle § 76b o.s.ř.“.

⁴³ Oba články stanovují rovnost práv účastníků řízení.

Osoba, které byly uloženy povinnosti předběžným opatřením, může podat k soudu návrh na zrušení předběžného opatření. Musí však prokázat, že již pominuly důvody, pro které bylo předběžné opatření nařízeno.

Nařízení předběžného opatření v průběhu řízení

Obecné předběžné opatření může být podle § 102 o.s.ř. nařízeno i v průběhu řízení, je-li třeba zatímně upravit poměry účastníků nebo je-li po zahájení řízení obava, že by výkon rozhodnutí v řízení posléze vydaného mohl být ohrožen. V ustanovení § 102 odst. 3 o.s.ř. je sice výslovně uvedeno, že toto platí i pro předběžné opatření podle § 76b o.s.ř., ale v tomto případě se jedná o legislativní chybu.

Aktuální znění § 102 odst. 3 věty druhé o.s.ř.⁴⁴ je dáno zákonem č. 59/2005 Sb. a nabylo účinnosti k 1. dubnu 2005 (drobná změna byla provedena ještě zákonem č. 218/2009 Sb.). Zákonem č. 135/2006 Sb. byl k 1. lednu 2007 do o.s.ř. vložen nový § 76b a dosavadní § 76b až § 76f byly nově označeny jako § 76c až § 76g. Tato změna se však nijak nepromítnula do znění § 102 odst. 3 věty druhé o.s.ř. A proto je nutné „§ 76b, 76c, 76d, 76e, 76f“ v ustanovení chápat jako odkaz na obdobné užití § 76c až § 76g o.s.ř.⁴⁵

1.1.3 Výjimky z předběžného opatření podle § 76b odst. 2 o.s.ř. a uložení povinnosti předběžným opatřením podle § 76b o.s.ř. třetí osobě

Výjimky z plnění povinností uložených předběžným opatřením podle § 76b o.s.ř. může soud podle § 76b odst. 2 o.s.ř. stanovit účastníkovi, proti němuž návrh směřuje, vzhledem k jeho oprávněným zájmům. Mohou být účastníkovi stanoveny i bez návrhu, pokud se ukáže, že mu byly uloženy povinnosti nepřiměřené jeho oprávněným zájmům. Výjimky mohou být přiznány jen na určitou dobu, jednorázově nebo i opakovaně.

Uložit povinnost předběžným opatřením podle § 76b o.s.ř. třetí osobě je možné, jen pokud je to možné spravedlivě požadovat.

Jako příklad je možné uvést situaci, kdy navrhovatel i osoba, proti níž návrh směřuje, jsou zaměstnání u stejného zaměstnavatele. Tato skutečnost vyplyne na povrch většinou až v odvolacím řízení, pokud soud prvního stupně nařídí předběžné opatření a osoba, proti níž návrh směřuje, podá odvolání. Soud může buď uložit povinnost zaměstnavateli, je-li to v jeho možnostech, abych převedl osobu, proti níž návrh směřuje, na jinou práci [na základě § 41 odst. 1

---

⁴⁴ Aktuální znění § 102 odst. 3 věty druhé o.s.ř. zní: Ustanovení § 75 odst. 1 věta druhá, § 75 odst. 2, 4 a 5, § 75a, 75b, § 75c odst. 1 písm. a), § 75c odst. 2 až 4, § 76, 76b, 76c, 76d, 76e, 76f, § 77 odst. 1 písm. b) až d), § 77 odst. 2, § 77a a § 78 odst. 3 zde platí obdobně.

⁴⁵ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. (ed). *Občanský soudní řád I. § 1 až 200 za. 1.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 660 – 661 (§ 102 o.s.ř.).

písm. e) zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce], anebo může stanovit osobě, proti níž návrh směřuje, výjimku - například že zdržení se setkávání s navrhovatelem nebude platit v zaměstnání.

Pro úplnost nastíním řešení situace, kdy navrhovatel a osoba, proti níž návrh směřuje, jsou jednatelé či spoluvlastníci jedné společnosti. Jednateli nelze zakázat jednání jménem společnosti. Situaci by bylo možné vyřešit tak, že jednatelé by se prostě nestýkali osobně, ale komunikovali by spolu například písemně, telefonem, e-mailem či prostřednictvím zástupce. Pokud spolu komunikovat nebudou, odrazí se to nepochybně ve výsledcích jejich podnikání - je to však riziko spojené s tím, že osoby spolu podnikají. Nutné je však posuzovat každý případ individuálně.

1.1.4 Prodloužení předběžného opatření podle § 76b odst. 4 o.s.ř.

Standardní doba trvání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. je jeden měsíc od jeho vykonatelnosti. Dobu trvání je možné na základě § 76b odst. 4 o.s.ř. prodloužit. Předpokladem pro to je zahájení řízení ve věci samé.

Na první pohled na „zahájení řízení ve věci samé“ není nic, co by vyvolávalo nějaké nejasnosti. Ovšem v praxi není zcela jasné, jaký návrh ve věci samé je tím návrhem ve věci samé, který je nutné podat, aby mohl předseda senátu rozhodnout o prodloužení.

V komentáři k o.s.ř.⁴⁶ Winterová uvádí, že návrhem ve věci samé je „nepochybně např. řízení o rozvod manželství (mezi navrhovatelem předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. a jeho odpůrcem) nebo zahájení řízení ve věci péče soudu o nezletilé“. Na posouzení soudu pak nechává, zda je to i řízení o vyklizení bytu, o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví ke společně užívanému domu či bytu nebo vypořádání společného jmění manželů. Podobný názor zastává také Svoboda, soudce Okresního soudu Plzeň-město. Ve svém článku⁴⁷ říká, že to bude zřejmě „jakékoli řízení, které svým charakterem směřuje k definitivnímu vyřešení situace mezi účastníky, např. se může jednat o řízení o rozvod manželství a na ně navazující řízení o zrušení společného nájmu bytu, z něhož je násilník vykazován“.

S tímto v zásadě souhlasí Čuhelová, soudkyně Krajského soudu v Brně. Zastává názor, že návrhem ve věci samé je návrh na rozvod manželství pouze, pokud z něj vyplývá, že účastníci mají společný nájem bytu nebo byt či dům ve společném jmění manželů a společný nájem k bytu má být zrušen nebo společné jmění manželů vypořádáno po právní moci rozsudku o rozvodu manželství. Ve svém článku⁴⁸ naznačuje, že praxe soudů bývá někdy různá – některé soudy

⁴⁶ WINTEROVÁ, Alena. In ŠKÁROVÁ, Marta a kol. (ed). *OSŘ s vysvětlivkami a judikaturou*. 4. aktualizované. Praha: Linde Praha a.s., 2009, s. 148 (§ 76b o.s.ř.).

⁴⁷ SVOBODA, Karel. Soudní praxe při vykazování násilníka z bytu. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 5, s. II.

⁴⁸ ČUHELOVÁ, Kateřina. Předběžné opatření ve věcech domácího násilí. *Právní rádce*, 2009, roč. 17, č. 1, s. 18 - 22.

za návrh ve věci samé považují návrh na rozvod manželství, jiné jen návrh na vyklizení domu či bytu, vypořádání společného jmění manželů apod.

Zcela odlišný názor zastává Drápal, soudce Nejvyššího soudu, který v komentáři k o.s.ř.⁴⁹ dovozuje, že vzhledem k tomu, že předpokladem k nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. je i společné obydlí, tak zahájení řízení ve věci samé bude jen zahájení takového řízení, jehož předmětem je řešení práv a povinností účastníků předběžného opatření ke společnému obydlí. Kovářová Kochová zase tvrdí, že řízení o rozvod manželství není tím řízením ve věci samé, neboť jde o řízení o žalobě podle § 80 písm. a) o.s.ř., a proto zde není řešen vztah účastníků řízení ke společnému obydlí. Uvádí⁵⁰ hned několik žalob, jimiž lze zahájit řízení ve věci samé:

a) žaloba na vyklizení nemovitosti – tu může podat navrhovatel jako výlučný vlastník bytu či nemovitosti, neboť ten, proti němuž návrh na nařízení předběžného opatření směřoval, užívá společný byt či nemovitost na základě odvozeného právního důvodu (tj. souhlasu navrhovatele),

b) žaloba na zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví podle § 142 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“) - navrhovatel a ten, proti němuž návrh na nařízení předběžného opatření směřoval, jsou podílovými spoluvlastníky bytové jednotky nebo nemovitosti, v níž společně bydlí,

c) žaloba na stanovení způsobu hospodaření se společnou věcí podle § 139 odst. 2 OZ - má-li dojít k vyloučení toho, proti němuž návrh na nařízení předběžného opatření směřoval, z užívání společné bytové jednotky či nemovitosti, v níž jinak společně bydlí,

d) žaloba podaná na základě § 20 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině - o záležitostech rodiny rozhodují manželé společně, pokud se však nedohodnou o podstatných věcech, rozhodne na návrh jednoho z nich soud (společný nájem bytu či nemovitosti beze sporu je podstatnou věcí),

e) žaloba na zrušení a vypořádání společného nájmu bytu podle § 702 odst. 2 OZ,

f) žaloba na ochranu osobnosti podle § 11 OZ - asi jediný možný způsob vedení řízení ve věci samé navrhovatelem, který nemá žádný právní vztah ke společnému obydlí a současně není schopen vzhledem ke svým majetkovým a osobním poměrům zajistit své bydlení jiným způsobem (například navrhovatelka je matkou, která má ve své péči nezletilé děti nízkého věku, čerpá mateřskou či rodičovskou dovolenou a nemá reálnou možnost řešit svou bytovou situaci mimo dosavadní společné bydlení).

Nesouhlasím s názorem, že návrhem ve věci samé by v tomto případě neměl být návrh na rozvod manželství. Mám za to, že se jedná o nejčastější způsob řešení domácího násilí mezi

---

⁴⁹ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. (ed). *Občanský soudní řád I. § 1 až 200 za.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 458 (§ 76b o.s.ř.).

⁵⁰ KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid. In ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. (ed). *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy.* 1. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 143 – 144.

manžely. Primárně se zde sice neřeší vztah účastníků ke společnému bydlení, ale rozhodnutí se ho dotýká – ke dni zániku manželství fakticky zaniká i společné jmění manželů, které si manželé většinou vypořádají dohodou. Pokud by se tak nestalo, může tak učinit na návrh jednoho z manželů soud anebo bude platit právní fikce uvedená v § 150 odst. 4 OZ. V případě, že domácí násilí probíhá mezi osobami, které nejsou manžely, je situace odlišná. V tomto případě by musela být podána jedna z žalob, která je uvedena ve výčtu možných žalob Kovářové Kochové (viz výše).

Mám za to, že návrhem na zahájení řízení ve věci samé by nemělo být zahájeno pouze řízení, jehož předmětem je řešení práv a povinností účastníků předběžného opatření ke společnému obydlí. Do demonstrativního výčtu povinností v § 76b odst. 1 o.s.ř. byly novelou vloženy nové povinnosti – například zdržet se nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem. Tato povinnost může být přece uložena i osobě, které nemá a nikdy neměla s navrhovatelem společné obydlí (může jít například o fanatického obdivovatele).

Zpět k prodloužení trvání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. - co se týče náležitostí návrhu na prodloužení tak se přiměřeně užije § 75 odst. 4 o.s.ř., v němž jsou stanoveny náležitosti návrhu na nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř., a dále musí návrh obsahovat vylíčení rozhodných skutečností odůvodňujících prodloužení doby trvání a údaj o majetkových či jiných poměrech, včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí.

Soud při svém rozhodování vezme v úvahu zejména trvání stavu ohrožení navrhovatele, obsah a důvody podaného návrhu na zahájení řízení ve věci samé, majetkové či jiné poměry účastníků, včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí, na které se vztahuje předběžné opatření, a další rozhodné okolnosti. Pokud by navrhovatel neprokázal své majetkové či jiné poměry, včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí, může soud prodloužit dobu trvání předběžného opatření jen z důvodů zvláštního zřetele hodných.

Dojde-li soud k tomu, že jsou dány podmínky pro prodloužení trvání předběžného opatření, uvede ve výroku usnesení i dobu, o kterou je předběžné opatření prodlouženo.

1.1.5 Opravné prostředky proti rozhodnutí o předběžném opatření podle § 76b o.s.ř.

Opravnými prostředky se účastník může domáhat přezkoumání rozhodnutí soudu. Jsou děleny na řádné opravné prostředky (napadá se jimi rozhodnutí, které ještě nenabylo právní moci), kterým je odvolání, a na mimořádné opravné prostředky (napadá se jimi již pravomocné rozhodnutí), kterými je dovolání, žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost. Nejprve se budu zabývat řádným opravným prostředkem a následně mimořádnými opravnými prostředky.

Odvolání

Proti usnesení, kterým bylo rozhodnuto o návrhu na nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř., je možné podat odvolání podle § 201 a násl. o.s.ř. Podat jej může každý účastník ve lhůtě patnácti dnů od doručení písemného vyhotovení rozhodnutí o předběžném opatření k soudu, který rozhodnutí vydal. Není-li podáno včas, předseda senátu soudu prvního stupně odvolání podle § 208 o.s.ř. odmítne, popřípadě tak učiní podle § 218a o.s.ř. odvolací soud. Na tomto místě bych chtěla připomenout, že v případě zamítnutí návrhu na nařízení předběžného opatření, může podat odvolání pouze navrhovatel, protože osoba, proti níž návrh směřoval, o skončeném řízení neví.

Náležitosti, které odvolání musí obsahovat, jsou stanoveny v § 205 o.s.ř. Jsou jimi obecné náležitosti stanovené v § 42 odst. 4 o.s.ř., a uvedení proti kterému rozhodnutí odvolání směřuje, v jakém rozsahu se toto rozhodnutí napadá, odvolací důvod (v čem je spatřována nesprávnost tohoto rozhodnutí nebo postupu soudu) a odvolací návrh (čeho se odvolatel domáhá).

Vzhledem k tomu, že usnesení o předběžném opatření není rozhodnutím ve věci samé, tak se zde neužije § 205 odst. 2 o.s.ř., kde jsou stanoveny odvolací důvody. Z toho vyplývá, že proti usnesení o nařízení předběžného opatření je možné namítat vše, co by zpochybňovalo jeho správnost, popřípadě to, co představuje vadu řízení, které mu předcházelo, mohla-li mít za následek nesprávné rozhodnutí. Neobsahuje-li odvolání ani přes výzvu soudu žádné odvolací důvody, odvolací soud rozhodnutí vždy přezkoumá i z důvodů, které nebyly v odvolání uplatněny. Dále se zde ze stejného důvodu neužije § 205a o.s.ř. o uplatnění nových důkazů a skutečností v odvolacím řízení. Odvolací soud přihledne k novým skutečnostem a důkazům, jsou-li výslovně uplatněny v odvolání a mohou-li mít pro přezkoumání nemeritorního usnesení význam.⁵¹

Ustanovení § 210 odst. 1 věta druhá o.s.ř. dává předsedovi senátu soudu prvního stupně na výběr, zda odvolání doručí těm účastníkům, jejichž práv a povinností se týká. Musí však brát ohled na okolnosti případu či povahu věci a s tím spojenou vhodnost a účelnost zejména, je-li podáno odvolání proti zamítnutí předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. Mám za to, že u předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. není možné hovořit o vhodnosti či účelnosti případného doručení ostatním účastníkům. Došlo by tak k znemožnění dosažení ochrany práv navrhovatele, protože osoba, proti níž návrh směřuje, by mohla učinit opatření k znemožnění dosažení účelu předběžného opatření – například by mohla vyhrožovat a zastrašovat navrhovatele a požadovat, aby vzal zpět návrh na nařízení předběžného opatření.

---

⁵¹ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. (ed). *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1590 (Hlava první části čtvrté o.s.ř.).

Jakmile všem účastníkům uplyne lhůta k podání odvolání a jakmile jsou provedena potřebná šetření (předseda senátu vyšetří, zda jsou splněny podmínky řízení, opatří zprávy a listiny, jichž se odvolatel, případně jiní účastníci, dovolává, a provede i jiná podobná šetření), předloží předseda senátu věc odvolacímu soudu. Ustanovení § 218b o.s.ř. stanovuje odvolacímu soudu lhůtu, ve které musí rozhodnout o odvolání proti rozhodnutí o předběžném opatření podle § 76b o.s.ř. Tato lhůta je 15 dnů od předložení věci odvolacímu soudu. Zákon však nestanovuje sankci za nedodržení lhůty.

Vzhledem k tomu, že odvolání směřuje proti usnesení soudu prvního stupně, jímž bylo rozhodnuto o předběžném opatření, nemusí být podle § 214 odst. 2 písm. c) o.s.ř. nařízeno jednání. Jednání však musí být nařízeno, pokud se provádí dokazování. To přichází v úvahu, když odvolání podává osoba, proti níž návrh směřuje, a chce u odvolacího soudu uplatnit tvrzení, námitky a důkazy, které nemohla z povahy předběžného opatření uplatnit před soudem prvního stupně. V případě, že soud prvního stupně zamítne návrh na nařízení předběžného opatření a navrhovatel se odvolá, opět dochází pouze k osvědčení toho, zda jsou podmínky pro nařízení předběžného opatření splněny, protože druhý účastník se odvolacího řízení neúčastní, jelikož o něm neví, a nemůže navrhopvat a předkládat důkazy.

Odvolací soud může rozhodnout o odvolání trojím způsobem - usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o předběžném opatření:

- potvrdí na základě § 219 o.s.ř., pokud je výrok věcně správně,
- zruší na základě § 219a odst. 1 o.s.ř., pokud jsou tu takové vady, že řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení nebo rozhodoval věcně nepřislušný soud nebo vyloučený soudce anebo soud nebyl správně obsazen (ledaže místo samosoudce rozhodoval senát), popřípadě i jiné vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a za odvolacího řízení nemohla být zjednána náprava, nebo
- změní na základě § 220 odst. 3 o.s.ř., pokud nejsou splněny podmínky pro potvrzení nebo zrušení usnesení, jímž bylo rozhodnuto o předběžném opatření.

Bylo-li předběžné opatření nařízeno až usnesením odvolacího soudu, doručí se návrh na předběžné opatření spolu s usnesením o jeho nařízení.

Ustanovení § 220 odst. 3 o.s.ř. je ovšem k 1. dubnu 2011 zrušeno nálezem Ústavního soudu Pl. ÚS 16/09 z důvodu, že je v části, která umožňuje změnu usnesení, jímž byl soudem prvního stupně odmítnut nebo zamítnut návrh na vydání předběžného opatření nebo jímž bylo řízení o tomto návrhu zastaveno, v rozporu se zásadou rovnosti účastníků řízení podle čl. 37

odst. 3 LZPS a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Do té doby se na stanovené situace ustanovení § 220 odst. 3 o.s.ř. neužije. Ústavní soud dospěl k závěru, že současná právní úprava nevytváří procesní prostor pro účastníka, kterému byla v důsledku změny usnesení soudu prvního stupně odvolacím soudem podle § 220 odst. 3 o.s.ř. stanovena předběžným opatřením povinnost, aby v obdobném rozsahu jako navrhovatel chránil svá práva v řízení před soudem. Osoba, proti níž návrh směřoval, nemůže uplatnit své tvrzení, námitky či důkazy ani po rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo nařízeno předběžné opatření, protože tímto rozhodnutím řízení končí – dovolání není přípustné (viz dále) a jiný prostředek ochrany český právní řád nezná. Osoba, které byla předběžným opatřením uložena povinnost, může pouze podat podle § 77 odst. 2 o.s.ř. návrh na zrušení nařízeného předběžného opatření. Posuzuje se zde ale aktuální trvání podmínek, ne to zda podmínky byly už v době nařízení předběžného opatření.

Mám za to, že by měla být dána možnost obrany i osobě, proti níž návrh směřuje. Vždyť tak je to běžnou praxí v jiných právně s námi srovnatelných zemích. Ústavní soud v nálezu zmiňuje Rakousko a Německo, kde je žalovanému umožněno užít odporu k realizaci svého práva být slyšen v situaci, kdy mu to nebylo umožněno před nařízením předběžného opatření. U nás nic takového není, i když by to bylo velmi žádoucí.

Dovolání

Dovolání podle § 236 a násl. o.s.ř. jako mimořádný opravný prostředek proti usnesení o předběžném opatření je podle rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1925/2001 ze dne 27. listopadu 2001 nepřípustné. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu (tedy i usnesení odvolacího soudu), pokud to zákon připouští. Ovšem usnesení odvolacího soudu, kterým bylo změněno usnesení soudu prvního stupně o předběžném opatření, není možné podřadit pod případy uvedené v § 238 odst. 1, § 238a odst. 1 či § 239 odst. 2 písm. b) o.s.ř. V úvahu by připadalo pouze ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř., kdyby předběžné opatření bylo rozhodnutím ve věci samé (tedy meritorním rozhodnutím).

Meritorní rozhodnutí je rozhodnutí soudu, které řeší konflikt v hmotněprávním vztahu, který je předmětem řízení, a k jehož vydání směřuje celé řízení.⁵² Předběžné opatření je pokládáno pouze za zatímní řešení takového konfliktu, samotný konflikt je vyřešen až v řízení o věci samé. To, že předběžné opatření není rozhodnutím ve věci samé, dovozuje Nejvyšší soud z toho, že účastníky řízení je podle § 74 odst. 2 o.s.ř. nejen navrhovatel, ale i ti, kteří by jimi byli, kdyby šlo o věc samu (tedy je zde naznačeno, že vedle řízení o předběžném opatření je i jiné řízení a to

---

⁵² ZOUFALÍK, František. In WINTEROVÁ, Alena a kol. (ed). *Civilní právo procesní*. 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006. s. 291.

řízení ve věci samé). Dále to dovozuje z ustanovení § 74 odst. 3 o.s.ř., které stanovuje, že příslušným k nařízení předběžného opatření je soud, který je příslušný k řízení o věci, nestanoví-li zákon jinak (opět je zde naznačeno, že existuje soud, který je příslušný rozhodnout ve věci samé, a ten samý soud bude rozhodovat i o předběžném opatření). Zcela se ztotožňuji s tímto názorem. Předběžné opatření podle § 76b o.s.ř. je zvláštním typem předběžného opatření, které se spíše podobá meritornímu rozhodnutí s krátkodobým účinkem, než zatímní úpravě poměrů účastníků.⁵³ A to proto, že na rozdíl od obecného předběžného opatření, soud neukládá navrhovateli povinnost podat návrh na zahájení řízení v určité lhůtě (§ 76 odst. 3 o.s.ř.) - pokud by navrhovatel tuto lhůtu nesplnil, předběžné opatření by podle § 77 odst. 1 písm. a) o.s.ř. zaniklo. V případě nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. nemusí vůbec podání návrhu ve věci samé následovat. Je to pouze předpoklad pro prodloužení předběžného opatření podle § 76b odst. 4 o.s.ř.

Jelikož není možné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo změněno usnesení soudu prvního stupně o předběžném opatření, podřadit ani pod § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř., odmítl Nejvyšší soud dovolání jako nepřipustné na základě § 243b odst. 5 o.s.ř., který stanovuje, že mimo jiné i ustanovení o odmítnutí odvolání se užije u dovolání obdobně, a § 218 odst. 1 písm. c) o.s.ř., které umožňuje odmítnout odvolání (dovolání), které směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není odvolání (dovolání) přípustné.

Žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost

Žalobou na obnovu řízení podle § 228 a násl. o.s.ř. může účastník napadnout pouze pravomocný rozsudek nebo pravomocné usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé nebo kterým byl schválen smír. Jak bylo vysvětleno výše, usnesení o předběžném opatření není rozhodnutím ve věci samé, a proto není možné žalobu na obnovu řízení jako mimořádný opravný prostředek užít.

Mám za to, že je možné užít jen žalobu pro zmatečnost - ne pro přezkum rozhodnutí odvolacího soudu jako celku, ale pouze pro přezkum důvodů odmítnutí či zastavení odvolacího řízení. Podle § 229 odst. 4 o.s.ř. je jí možné užít pouze proti pravomocným usnesením odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení. Jen zde totiž není stanovena podmínka, že musí jít alespoň o pravomocné usnesení soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé. Důvodem žaloby je v těchto případech skutkově nebo v rozporu se zákonem učiněný závěr o tom, že odvolání muselo být odmítnuto nebo že odvolací řízení muselo být zastaveno. Žalobu může podat jen ten z účastníků

---

⁵³ Nález Ústavního soudu ze dne 15. ledna 2009, sp. zn. IV. ÚS 1554/08, bod 20.

původního řízení, jehož odvolání bylo odmítnuto (například pro opožděnost) nebo o jehož odvolání bylo zastaveno odvolací řízení (například pro zpětvzetí návrhu navrhovatelem).⁵⁴

1.1.6 Žaloba na náhradu škody a jiné újmy podle § 77a o.s.ř.

Předběžné opatření podle § 76b o.s.ř. je specifické také v tom, že na rozdíl od obecného předběžného opatření se zde neskládá jistota podle § 75b o.s.ř. k zajištění případné náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla nařízením předběžného opatření jiným účastníkům než navrhovateli nebo případně třetím osobám [§ 75b odst. 3 písm. a) o.s.ř.].

Pokud by v souvislosti s nařízením předběžného opatření skutečně vznikla škoda nebo jiná újma, mohla by být podána žaloba na náhradu škody nebo jiné újmy podle § 77a o.s.ř.⁵⁵ Tuto žalobu může podat osoba poškozená nařízením předběžného opatření proti navrhovateli, pokud nařízené předběžné opatření zaniklo nebo bylo zrušeno z jiného důvodu než proto, že návrhu ve věci samé bylo vyhověno, nebo proto, že právo navrhovatele bylo uspokojeno.

Otázkou ovšem je, kdy je právo navrhovatele uspokojeno. Domnívám se, že právo na život, zdraví, svobodu nebo lidskou důstojnost navrhovatele je uspokojeno nařízením předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. a jeho následným vykonáním, protože tím okamžikem přestává být navrhovatel v nebezpečí (násilná osoba je povinna opustit společné obydlí a dodržovat další povinnost stanovené v rozhodnutí). Stav bezpečí a tím i uspokojení práv navrhovatele pokračuje, pokud se násilná osoba nevrátí do společného obydlí po uplynutí doby, na kterou bylo předběžné opatření nařízeno. A tak nemůže násilná osoba požadovat náhradu škody či jiné újmy podle § 77a o.s.ř., protože předběžné opatření zaniklo uspokojením práv navrhovatele a nejsou tak splněny podmínky pro podání žaloby.

V případě, že by se násilná osoba vrátila do společného obydlí po uplynutí doby, na kterou bylo předběžné opatření nařízeno, aniž by navrhovatel podal návrh na zahájení řízení ve věci samé, tak podle mého názoru přestává být právo navrhovatele uspokojeno. Navrhovatel je vystaven stresu z očekávání, zda domácí násilí bude či nebude nadále pokračovat. Mám za to, že v drtivé většině případů se dříve nebo později začne domácí násilí opět vyskytovat. V této situaci by nařízením předběžného opatření zaniklo z jiného důvodu, než z důvodu vyhovění návrhu ve věci samé nebo z důvodu uspokojení práv navrhovatele, a proto by násilná osoba mohla podle § 77a o.s.ř. podat žalobu na náhradu škody či jiné újmy, která jí nařízením předběžného opatření

---

⁵⁴ DOLEŽALÍK, Jiří. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. (ed). *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1816 – 1817 (§ 229 o.s.ř.).

⁵⁵ Viz také SVOBODA, Karel. Kdo odpovídá za škodu z nezákonného předběžného opatření. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 13, s. 485 - 488.

vznikla. Mohla by například požadovat náklady za náhradní ubytování nebo za dopravu do zaměstnání z místa přechodného ubytování.⁵⁶

Lhůta k podání žaloby podle § 77a o.s.ř. je šest měsíců ode dne, kdy předběžné opatření zaniklo nebo kdy bylo pravomocně zrušeno. Žalobu projednává a rozhoduje o ní soud, který rozhodoval o předběžném opatření v prvním stupni.

O návrhu na nařízení předběžného opatření rozhoduje soud bez nařízení jednání a bez slyšení účastníků. Soud rozhodne pouze na základě návrhu a listin, které byly k návrhu připojeny či soudem jinak opatřeny. V řízení o předběžném opatření tedy nedochází k dokazování vzhledem ke krátké lhůtě, kterou má předseda senátu na rozhodnutí o návrhu, ale pouze k osvědčení splnění podmínek pro nařízení předběžného opatření. Pro nařízení předběžného opatření je rozhodující stav v době vydání usnesení soudu prvního stupně.

1.2 Výkon rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným podle § 273b o.s.ř.

Úlohou soudů je nejen projednat a rozhodovat spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů, ale i provést výkon rozhodnutí, které nebylo dobrovolně splněno, s využitím prostředků státního donucení. Vykonána mohou být pouze rozhodnutí, kterým předcházela návrh na uplatnění nároku splnit určitou povinnost, která vyplývá ze zákona, z právního vztahu nebo z porušení práva [§ 80 písm. b) o.s.ř.]. Vykonat není možné rozhodnutí o osobním stavu [§ 80 písm. a) o.s.ř.] nebo o určení, zda tu nějaký právní vztah nebo právo je či není [§ 80 písm. c) o.s.ř.].⁵⁷

Rozhodnutí o nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. patří do skupiny rozhodnutí, které je možné postihnout výkonem rozhodnutí. V § 273b o.s.ř. je upraven zvláštní postup výkonu tohoto rozhodnutí. Proto není možné provést jeho výkon v exekučním řízení podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti.

Výkon rozhodnutí podle § 273b se do o.s.ř. dostal stejně jako § 76b – novelou provedenou zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Významnou změnu tohoto ustanovení provedl zákon č. 218/2009 Sb., který nabyl účinnosti 20. července 2009 – došlo k vložení tří nových odstavců, které pamatují na usnadnění doručování povinnému a na tu situaci, kdy povinný dobrovolně nedodržuje mu uložené povinnosti předběžným opatřením podle § 76b o.s.ř.

⁵⁶ ČUHELOVÁ, Kateřina. Předběžné opatření ve věcech domácího násilí. *Právní rádce*, 2009, roč. 17, č. 1, s. 21.

⁵⁷ MIKEŠ, Jiří. In WINTEROVÁ, Alena a kol. (ed). *Civilní právo procesní*. 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006, s. 519 – 521.

Ustanovení § 273b o.s.ř. nepředpokládá, že pro nařízení výkonu rozhodnutí bude zahájeno řízení o výkonu rozhodnutí nebo že se bude rozhodovat o nařízení nebo provedení výkonu.

Účastníky řízení jsou ti, kdo byli účastníky v řízení o nařízení předběžného opatření – návrhovač (nyní se označuje jako oprávněný) a ten, proti němuž směřuje návrh (nyní se označuje jako povinný).

Od výkonu rozhodnutí je možné upustit, pokud stav předpokládaný v usnesení o nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. již nastal a povinnosti uložené povinnému již byly splněny nebo jsou plněny. Tento stav může nastat například, pokud bezprostředně po vydání rozhodnutí proběhlo (nezávisle na rozhodnutí soudu) vykázání na základě zákona o Policii ČR nebo povinný dobrovolně vyklidil společné obydlí. Pokud obdobná situace nenastane, provede se výkon rozhodnutí bezodkladně, jakmile se rozhodnutí stane vykonatelným. Výkon rozhodnutí provádí vždy soud prvního stupně (ten soud, který rozhodoval o předběžném opatření), i když o nařízení předběžného opatření rozhodl až odvolací soud.

Průběh výkonu rozhodnutí je popsán v § 273b odst. 2 a 3 o.s.ř. Výkon rozhodnutí je proveden samosoudcem, vykonavatelem nebo jinou úřední osobou anebo v součinnosti s Policií ČR. Soud vyzve povinného, aby opustil společné obydlí nebo jeho bezprostřední okolí. Pokud tak neučiní dobrovolně, bude povinný vyveden. Při vykázání jsou také povinnému odebrány všechny klíče od společného obydlí, které drží. Oprávněná osoba může provést výměnu zámků ve vstupu do společného obydlí⁵⁸. Povinnému je také poskytnuta příležitost, aby si bezprostředně při výkonu rozhodnutí vyzvedl ze společného obydlí své osobní cennosti, osobní dokumenty a věci, které slouží jeho osobní potřebě. Během trvání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. je povinnému na jeho žádost umožněno za přítomnosti soudce nebo jiné pověřené osoby vyzvednout si tyto věci, pokud k tomu nedošlo při výkonu rozhodnutí⁵⁹, a i věci nezbytné k výkonu jeho podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání, případně věci nezbytné z jiného vážného důvodu. Povinný je poučen o tom, že se bez souhlasu soudu nemůže vrátit do společného obydlí před uplynutím doby trvání předběžného opatření. Pokud by neuposlechl a vrátil se, byl by na návrh oprávněného kdykoliv a bezodkladně opětovně vykázán. Za tímto účel je nutné, aby okresní soudy měly dosažitelné soudce, vykonavatele a jiné úřední osoby i mimo dobu rozvržené pracovní doby a ve dnech pracovního klidu.

Soud vyzve povinného, aby mu sdělil ve lhůtě, kterou mu k tomu stanoví, adresu pro doručování písemností, protože doručování povinnému na adresu společného obydlí během

---

⁵⁸ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. (ed). *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2281 (§ 273b o.s.ř.).

⁵⁹ Například proto, že povinný nebyl přítomen u výkonu rozhodnutí. V tom případě je o tomto právu vyrozuměn například oznámením zanechaným na dveřích společného obydlí.

vykázání logicky nebude možné. Povinný buď osvědčí zřízení a zpřístupnění datové schránky (§ 46 o.s.ř.), zvolí si zástupce pro doručování (§ 46c o.s.ř.), anebo oznámí adresu, na kterou mu mohou být doručovány písemnosti (§ 46a o.s.ř.). Pokud tak ve stanovené lhůtě neučiní, budou mu písemnosti doručovány uložením u soudu (o této skutečnosti musí být poučen).

Pokud by povinný porušil povinnost nevstupovat do bezprostředního okolí společného obydlí nebo obydlí oprávněného a nezdržovat se v něm, nebo povinnost zdržet se setkávání s oprávněným, anebo zdržet se nežádoucího sledování a obtěžování oprávněného jakýmkoli způsobem, soud na návrh oprávněného výkon rozhodnutí podle § 351 o.s.ř. – usnesením uloží povinnému pokutu až do výše 100.000 Kč. Při určování výše pokuty soud přihledne k povaze vynucované povinnosti a závažnosti porušení a také k poměrům povinného. Pokud by povinný pak znovu porušil stejnou povinnost, uloží mu soud na návrh oprávněného další pokutu. Její výše už není zákonem omezena. Pokuty nelze prominout a připadají státu. Odvolání proti usnesení o uložení pokuty je přípustné.

Zaplacením pokut se povinný nezprošťuje odpovědnosti za škodu, která oprávněnému vznikla tím, že povinný porušil mu uloženou povinnost. To znamená, že povinný bude povinen uhradit škodu, která oprávněnému vznikla například tím, že povinný se v průběhu soudního vykazání vrátil do společného obydlí a zde v důsledku násilného jednání proti oprávněnému poškodil vybavení společného obydlí.

Tím, zda povinný opravdu porušil uloženou povinnost, se soud při ukládání pokut nezabývá – vychází pouze z tvrzení oprávněného. Povinný se v tomto případě může bránit podáním návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí ukládáním pokut podle § 268 odst. 1 písm. g) o.s.ř. Soud návrhu vyhová, pokud se prokáže, že povinnost uloženou rozhodnutím splnil. Zaplacená pokuta se však povinnému nevrací (ani když oprávněný podal návrh na uložení pokuty zcela nedůvodně) a do té doby uložená a zatím nezaplacená pokuta je po povinném nadále vymáhána. Povinný má možnost požadovat po oprávněném náhradu škody, která mu bezdůvodným uložením pokuty vznikla.⁶⁰

Kromě výše uvedených „sankcí“ má neplnění povinností vyplívajících z vykazání i trestněprávní sankci. Může se totiž jedna o přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykazání podle § 337 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Ve skutkové podstatě tohoto přečinu je uvedeno, že kdo se dopustí závažného nebo opakovaného jednání, aby zmařil vykazání provedené podle zákona o Policii ČR nebo rozhodnutí o předběžném opatření soudu, kterým se ukládá povinnost dočasně opustit společné obydlí a jeho bezprostřední okolí a zdržet

---

⁶⁰ PUTNA, Mojmir. In DRÁPAL, Ljubomir a kol. (ed). *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2714 (§ 351 o.s.ř.); SMOLÍK, Petr. In WINTEROVÁ, Alena a kol. (ed). *Civilní právo procesní*. 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006. s. 604.

se vstupu do něj nebo povinnost zdržet se styku s navrhovatelem, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

1.3 Shrnutí

Po podrobnějším prostudování problematiky předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. se domnívám, že současná právní úprava je zvolena ne příliš šťastně. Předběžné opatření podle § 76b o.s.ř. a obecné předběžné opatření podle § 76 o.s.ř. se od sebe liší ve většině bodů. Myslím si proto, že daleko vhodnější volbou by bylo, kdyby zákonodárce upravil obecné i zvláštní předběžné opatření samostatně. Právní úprava by se tak stala víc přehlednější (nejen) pro laika. V současné době sice existuje zvláštní úprava v § 76b o.s.ř., ale osoba, která by chtěla podat návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř., musí věnovat pozornost i jiným ustanovením (zejména § 74 odst. 5 o.s.ř., kde je uveden příslušný soud k projednání a rozhodnutí ve věci, a § 75 odst. 4 o.s.ř., kde jsou stanoveny náležitosti návrhu).

V samostatné úpravě by se také zákonodárce mohl vyhnout možnosti, aby vykázaná osoba mohla podat proti navrhovateli žalobu na náhradu škody nebo jiné újmy podle § 77a o.s.ř., která jí vznikla předběžným opatřením. Zdá se mi zcela nemorální, aby vykázaná osoba, která se dopustila domácího násilí na osobě ohrožené, po skončení předběžného opatření měla možnost ji žalovat a požadovat po ní například náhradu za bydlení, které si po dobu vykázaní musela platit.

Vzhledem k tomu, že předběžné opatření může být nařízeno až rozhodnutím odvolacího soudu, nemá žalovaná strana možnost právní obrany proti rozhodnutí ani právo být slyšena, protože dovolání není přípustné. Ústavní soud v nálezů Pl. ÚS 16/09 navrhuje například rozšíření důvodů pro podání návrhu na zrušení předběžného opatření podle § 77 odst. 2 o.s.ř. či zavedení úplně nového procesního prostředku, jímž by mohla povinná strana dosáhnout slyšení ve věci nařízeného předběžného opatření, předložení svého pohledu na věc a přezkoumání nařízeného předběžného opatření v krátkém čase.

Dlužno však podotknout, že i přes nedostatky v právní úpravě, jsou ustanovení § 76b a § 273b o.s.ř. vítanou součástí právní řádu a účinnými „zbraněmi“ v boji proti domácímu násilí. Možnosti ochrany, které měly oběti domácího násilí před novelou provedenou zákonem č. 135/2006 Sb., nebyla ani z části tak efektivní jako je tomu dnes.

2. Ochrana osobnosti podle § 11 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Funkcí ochrany osobnosti je zabezpečit ochranu osobnosti fyzické osoby a její individuální integrity a ucelenosti jako nutnou podmínku její důstojné existence i jejího svobodného rozvoje. Občanský zákoník ji upravuje jako jednotné právo. V rámci jednotného práva na ochranu osobnosti fyzické osoby existují jednotlivá dílčí osobnostní práva.⁶¹ Generální klauzule uvedená v § 11 OZ uvádí jejich demonstrativní výčet – je mezi nimi i právo na ochranu zdraví, života či lidské důstojnosti, která mohou být narušena právě domácím násilím.

Kdo by neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti způsobil škodu, odpovídal by za ni na základě § 16 OZ podle ustanovení tohoto zákona o odpovědnosti za škodu (§ 420 a násl. OZ). Aby nastala občanskoprávní odpovědnost, musí dojít k neoprávněnému zásahu do chráněného všeobecného osobnostního práva fyzické osoby (např. násilné jednání vůči partnerovi), k nemajetkové újmě na osobnosti fyzické osoby (např. modřiny a zlomeniny) a k příčinné souvislosti mezi těmito skutečnostmi (např. modřiny a zlomeniny byly způsobeny při násilném jednání partnera). Dojde-li k naplnění těchto podmínek, může se fyzická osoba podle § 13 OZ domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění. V případě, že by se toto zadostiučinění nejevilo postačujícím (zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti), má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích. Výši určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.

Občanskoprávní ochrana všeobecných osobnostních práv může být při neoprávněném zásahu uplatněna různými způsoby – a to svépomocí (§ 6 OZ), u orgánu státní správy (§ 5 OZ) nebo u soudu (§ 4 OZ).

Ve věcech ochrany osobnosti rozhodují podle § 9 odst. 2 písm. a) o.s.ř. jako soudy prvního stupně soudy krajské. Dotčená osoba může tedy ke krajskému soudu podat žalobu, kterou se bude domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo přiznáno přiměřené zadostiučinění, případně náhrada nemajetkové újmy v penězích.

Vzhledem k závažnosti situace, která má být prostřednictvím žaloby na ochranu osobnosti řešena, je co se týče rozhodnutí soudu rychlejší (a tím pádem i efektivnější) prvně podat návrh na vydání předběžného opatření podle § 76 odst. 1 písm. f) o.s.ř.

---

⁶¹ ŠVESTKA, Jiří. In ŠVESTKA, Jiří a kol. (ed). *Občanský zákoník I.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 133 - 134.

Navrhovatel musí v návrhu osvědčit, že je potřeba, aby poměry účastníků (navrhovatele a těch, kteří by jimi byli, kdyby šlo o věc samu) byly zatímně upraveny. Návrh má být podán podle § 74 odst. 3 o.s.ř. k soudu, který je příslušný k řízení o věci – tedy ke krajskému soudu. Nejpozději ve stejný den, kdy byl u soudu podán návrh na nařízení předběžného opatření, je navrhovatel povinen podle § 75b odst. 1 o.s.ř. složit jistotu ve výši 10.000 Kč k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla předběžným opatřením. Nebude-li jistota složena, předseda senátu návrh na předběžné opatření odmítne.

Soud musí o návrhu na vydání předběžného opatření podle § 75c odst. 2 o.s.ř. rozhodnout bezodkladně, není-li nebezpečí z prodlení, tak do uplynutí sedmi dnů poté, co byl návrh podán. V případě nařízení předběžného opatření uloží předseda senátu podle § 76 odst. 3 o.s.ř. navrhovateli, aby ve lhůtě, kterou mu určí, podal u soudu návrh na zahájení řízení ve věci samé (žalobu na ochranu osobnosti podle § 11 a násl. OZ).

Vzhledem k rozsahu práce se tomuto prostředku ochrany před domácím násilím podrobněji věnovat nebudu. Podle mého názoru tento prostředek ochrany byl aktuální zejména před rokem 2007, když ještě v zákoně o Policii ČR nebyl upraven institut vykázaní a v o.s.ř. předběžné opatření podle § 76b. V současné době jsou upřednostňovány právě tyto instituty, protože rychleji (předběžné opatření podle § 76b o.s.ř. do 48 hodin od podání návrhu, vykázaní podle zákona o Policii ČR prakticky ihned od přivolání policie) poskytují ochranu ohrožené osobě.

C. Vykázání

1. Vykázání dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR

Vykázání je právní institut, který se do českého právního řádu dostal zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tímto zákonem mimo jiné došlo k vložení ustanovení § 21a až § 21d do zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, zakotvující právě tento institut. V současné době je tento institut upraven v § 44 až § 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o Policii ČR“). Současná a dřívější úprava se od sebe liší – starší právní úprava považovala vykázání za správní rozhodnutí, a proto také při jeho vydávání odkazovala na zákon č. 500/2004 Sb., správní řád; současná právní úprava považuje vykázání za faktický úkon a již neodkazuje na správní řád (policista tedy již nevydává rozhodnutí o vykázání, ale faktickým úkonem vykazuje násilnou osobu). Důvodová zpráva k zákonu o Policii ČR uvádí jako důvod to, že institut vykázání byl dříve sice pojat jako správní rozhodnutí, ale už tehdy měl reálně povahu faktického úkonu. Dále uvádí, že „z hlediska ústavní konformity nic nebrání tomu upravit vykázání jako faktický úkon, neboť Ústava, pokud se trvání zásahu týká, vznáší požadavky pouze na opatření související s omezením osobní svobody, o které se v tomto případě nejedná“. Poukazuje také na příklady dalších faktických úkonů – například na oprávnění zajistit osobu a omezit její osobní svobodu na 24 hodin nebo oprávnění policisty zakázat vstup na určená místa na nezbytně nutnou dobu.⁶²

Nejedná se o sankční ustanovení, ale o preventivní ustanovení, které má pouze krátkodobě zabránit pokračování domácího násilí nebo hrozícímu domácímu násilí a tím poskytnout oběma stranám čas pokusit se konflikt vyřešit.⁶³ Vykázání ze společného obydlí proto není možné chápat jako sankci.

Na základě § 44 odst. 1 zákona o Policii ČR má policie oprávnění k vykázání násilné osoby na 10 dnů z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou a také z bezprostředního okolí společného obydlí. Vykázána může být násilná osoba, lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti.

Vykázání oznamuje policista ústně vykázané i ohrožené osobě a vyhotovuje potvrzení o vykázání, které jim předá po jejich podpisu. Součástí potvrzení o vykázání je podle § 44 odst. 3

⁶² Důvodová zpráva k zákonu č. 273/2008 Sb. Sněmovní tisk 439/0, V. volební období.

⁶³ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 180.

zákonu o Policii ČR přesné vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje (určuje ho policista podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem), uvedení totožnosti ohrožené a vykázané osoby, poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a adresa útvaru policie, u kterého je možné si vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání. Odmítne-li ohrožená nebo vykázaná osoba potvrzení o vykázání převzít nebo odmítne-li písemně potvrdit jeho převzetí, policista tuto skutečnost uvede v úředním záznamu. Starší právní úprava ukládala policii povinnost vyhotovit rozhodnutí o vykázání písemně do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí a doručit ho v opise ohrožené a vykázané osobě. Současná právní úprava neobsahuje žádnou lhůtu, potvrzení o vykázání se vydává hned na místě události.

Pokud není násilná osoba přítomna na místě incidentu po příjezdu policie, poučení o jejích právech a povinnostech v souvislosti s vykázáním jí policista poskytne při prvním kontaktu (například při jejím návratu do společného obydlí, v jejím zaměstnání nebo přihlásí-li se vykázaná osoba na policejním oddělení). Je-li to možné, policista jí také předá potvrzení o vykázání. V opačném případě (například zastihne-li policista vykázanou osobu náhodou na ulici a nemá u sebe příslušný formulář) ji podle § 44 odst. 4 zákona o Policii ČR poučí o možnosti převzetí potvrzení o vykázání a kopie úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie. Starší právní úprava spojovala účinnost rozhodnutí o vykázání s okamžikem, kdy se o něm osoba, proti níž směřuje, dozvěděla. Podle mého názoru bylo velmi špatně prokazatelné, kdy se osoba skutečně dozvěděla o vydaném rozhodnutí o vykázání. Současná právní úprava stanovuje, že vykázání je účinné od okamžiku sdělení vykázané osobě.

V případě, že by vykázaná osoba nesouhlasila s vykázáním, má podle § 44 odst. 5 zákona o Policii ČR právo proti němu na místě podat námitky, které policista uvede v potvrzení o vykázání. Policista námitky předá bez zbytečného odkladu krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykázání. Vykázaná osoba může dále do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázání podat příslušnému krajskému ředitelství námitky písemně. Lhůta pro podání námitek počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k převzetí potvrzení o vykázání a je považována za dodrženu, jsou-li námitky nejpozději v její poslední den předány k poštovní přepravě nebo podány u příslušného krajského ředitelství. Shledá-li příslušné krajské ředitelství, že podmínky pro vykázání nebyly splněny, tak podle § 44 odst. 6 zákona o Policii ČR vykázání ukončí. O této skutečnosti vyrozumí ohroženou a vykázanou osobu bez zbytečného odkladu. Tím, že bylo vykázání překvalifikováno ze správního rozhodnutí na faktický úkon, nahradily námitky odvolání, které bylo možné podle staré právní úpravy podat proti rozhodnutí o vykázání. Námitky posilují

právní postavení vykázané osoby a umožňují ještě v rámci desetidenní lhůty ukončit vykázaní, pro které nebyly zákonem dány důvody.⁶⁴

Vykázání je provedeno bez projednání věci a z úřední povinnosti. Nevyžaduje se ani souhlas ohrožené osoby. Je však nutná přítomnost nezúčastněné osoby, jestliže nehrozí nebezpečí z prodlení.

Při vykázaní je prioritou zajistit bezpečnost ohrožené osoby. Otázka, jak postupovat, nastává však v situaci, kdy prostor společného bydlení je zároveň místem podnikání násilné osoby. Důvodová zpráva k zákonu č. 136/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, říká, že vykázaním lze postihnout jen ten prostor, který slouží k bydlení (nutné je ale prostor pro bydlení a podnikání oddělit). Není-li toto možné, pak je násilná osoba vykázána i z míst, která využívá ke svým podnikatelským aktivitám. Tedy ochrana ohrožené osoby má přednost i před podnikatelskou aktivitou násilné osoby.

Pokud by byl v důsledku vykázaní ohrožen provoz objektu nebo znemožněn výkon zaměstnání vykázané osoby, policista o této skutečnosti podle § 47 odst. 1 věty druhé zákona o Policii ČR bezodkladně vyrozumí provozovatele objektu nebo zaměstnavatele vykázané osoby, aby mohl přijmout potřebná opatření k zajištění chodu objektu či zajištění provozu své činnosti i bez osoby vykázané.

Po převzetí potvrzení o vykázaní je vykázaná osoba povinna opustit neprodleně vymezený prostor, zdržet se vstupu do vymezeného prostoru a zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou. Pokud tak neučiní, užije policista po předchozím poučení vhodných donucovacích prostředků za účelem prosazení vykázaní. Starší právní úprava nezakazovala vykázané osobě stýkat se či navazovat kontakt s ohroženou osobou, a tak vykázaná osoba mohla například ohrožené osobě volat, kontaktovat ji na ulici či v jejím zaměstnání. Dále je vykázaná osoba povinna uvést adresu pro doručování a vydat policistovi na výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží. V případě, že vykázaná osoba neuposlechne výzvu policie, dopustí se přestupku proti veřejnému pořádku dle § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, a to neuposlechnutí výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci. Vykázané osobě pak hrozí pokuta až do výše 5.000 Kč. Klíče si vykázaná osoba může po ukončení vykázaní vyzvednout na policejní služebně za předpokladu, že nebyl podán návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř.⁶⁵

Vykázaná osoba má právo vzít si ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady před opuštěním vymezeného prostoru i v průběhu vykázaní

---

⁶⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 273/2008 Sb. Sněmovní tisk 439/0, V. volební období.

⁶⁵ Pokud bylo návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. soudem vyhověno, policista podle čl. 4 závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 doručí klíče tomuto soudu. Pokud soud ještě pravomocně nerozhodl, klíče jsou ponechány na místě určeném nadřízeným policejního oddělení.

ze společného obydlí. V průběhu vykázaní je vykázaná osoba oprávněna si vzít také věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání. Toto právo v průběhu vykázaní lze uplatnit pouze jedenkrát a to po předchozí domluvě s policií a za přítomnosti policisty (policista o termínu výkonu práva ohroženou osobu předem informuje). Policista poskytne vykázané osobě bez zbytečného odkladu informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tím nezbytnou součinnost. Nově je upraveno právo vykázané osoby ověřovat si provedení vykázaní na čísle tísňového volání 158. Toto právo využívají především osoby, které byly vykázaný v nepřítomnosti, aby posílily svou právní jistotu. Starší právní úprava byla na vykázané osoby tvrdší než současná úprava a to v tom, že vykázaná osoba si mohla dříve vyzvednout věci pouze do 24 hodin od vydání rozhodnutí o vykázaní. Tato lhůta byla příliš krátká především pro osoby, které byly vykázaný v nepřítomnosti a mnohdy se do 24 hodin od vydání rozhodnutí ani nedověděly, že jsou vykázaný.

Policista je povinen poučit ohroženou osobu o následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při vykázaní přihlíží. Těmito následky může být dopuštění se trestného činu křivého obvinění dle § 345, pomluvy dle § 184 či poškozování cizích práv dle § 181 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, případně přestupku proti občanskému soužití dle § 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Dále je policista povinen poučit ohroženou osobu o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. či o možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí. Tyto služby může ohrožená osoba využít v příslušném intervenčním centru⁶⁶, které byly zřízeny také na základě zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, a jejich právní úprava je uvedena v § 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Policista je povinen příslušnému intervenčnímu centru zaslat do 24 hodin od vstupu do společného obydlí kopii úředního záznamu o vykázaní. Intervenční centrum pak do 48 hodin od doručení kopie nabídne ohrožené osobě pomoc (například sociálně terapeutickou činnost, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí či poskytnutí ubytování). Pomoc intervenčního centra může být poskytnuta na základě žádosti ohrožené osoby i bez podnětu policie.

Policista je povinen do 24 hodin od vstupu do společného obydlí zaslat kopii úředního záznamu o vykázaní také soudu, který je příslušný k rozhodování o návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. a bydlí-li ve společném obydlí i nezletilá osoba, tak pošle

---

⁶⁶ Intervenčních center je celkem 15. Nacházejí se v Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Jihlavě, Liberci, Ostravě, Havířově, Olomouci, Pardubicích, Plzni, Praze, Kladně, Sokolově, Ústí nad Labem a Zlíně.

kopii i příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí⁶⁷. Dále je povinen do tří dnů od vykázaní provést kontrolu v místě bydliště ohrožené osoby, zda vykázaná osoba dodržuje jí uložené povinnosti. O splnění této povinnosti vyhotoví policista úřední záznam. Další četnost návštěv závisí na posouzení situace policií a na domluvě s ohroženou osobou. V případě porušení podmínek vykázaní ze strany vykázané osoby může ohrožená osoba neprodleně kontaktovat policii prostřednictvím tísňové linky.

Lhůta, na jakou je možné násilnou osobu vykázat, je 10 dnů. Není jí možné zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Lhůta začíná běžet dnem následujícím po dni, ve kterém došlo k vykázaní, a končí ve 24.00 desátého dne. Například násilná osoba je vykázaná dne 1. února 2011, lhůta začne běžet ode dne následujícího, tedy od 2. února 2011, a skončí 11. února 2011 o půlnoci. V případě, že ohrožená osoba podá v průběhu vykázaní návrh na předběžné opatření dle § 76b o.s.ř., prodlouží se lhůta až do pravomocného rozhodnutí soudu.

Ohrožená i násilná osoba mají Listinou základních práv a svobod zaručené právo na právní pomoc při jednání před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy. Ani v tomto případě není jejich právo dotčeno – policie musí umožnit zvolení si právního zástupce. Neznamena to však, že je policie povinna zajistit právní zastoupení nebo vyčkat s vykázaním na přítomnost právního zástupce.⁶⁸

Místem, kde může dojít k násilnému jednání, nemusí být jen společné obydlí. Může jít například i o hotel, chatu apod. Jsou-li splněny podmínky pro vykázaní, policista vykáže násilnou osobu ze společného obydlí, které tato osoba spolu s ohroženou osobou dlouhodobě obývá, i když k násilnému jednání došlo v prostoru, ve kterém tyto osoby pobývají pouze přechodně či krátkodobě (například na chatě, v hotelovém pokoji apod.). Pro lepší pochopení uvedu příklad. Manželé, kteří trvale bydlí v bytě v Olomouci, si na víkend vyjedou na chatu v Beskydech. Na chatě dojde k násilnému jednání manžela vůči manželce, které vykazuje znaky domácího násilí. Přivolání policisté zkonstatují, že jsou splněny podmínky pro vykázaní násilné osoby (manžela) a provedou vykázaní. Manžel však nebude vykázan na 10 dnů z chaty v Beskydech, ale z bytu v Olomouci, protože ten je společným obydlím ohrožené (manželky) a násilné (manžela) osoby.

Násilnou osobou ve většině případů bývají dospělí lidé. Je-li však násilnou osobou mladistvý nebo osoba mladší 15 let a jsou-li dány podmínky pro vykázaní, policista může

---

⁶⁷ Po obdržení sdělení, že násilná osoba byla vykázána z domu, by měl orgán sociálně-právní ochrany dětí kontaktovat rodiče nezletilého dítěte, projednat s nimi vzniklou situaci a podle potřeby poskytnout či zprostředkovat odbornou pomoc (například psychologickou). Dále může být nápomocen při řešení následně vzniklých situací jako je řešení úpravy výchovy a výživy nezletilého či úprava styku s nezletilým.

⁶⁸ KOČOVÁ, Klára. Domácí násilí a tzv. vykázaní – nový institut právního řádu ČR. *Bulletin advokacie*, 2007, roč. 2007, č. 10, s. 37 - 38

rozhodnout o vykázání jen v případě, že bezpečnost ohrožené osoby nelze zajistit jinak (například usměrněním nezletilého ze strany rodičů). Policista je povinen neprodleně vyrozumět orgán sociálně-právní ochrany dětí, který zajistí umístění mladistvého nebo osoby mladší 15 let v diagnostickém ústavu.

Násilnou osobou může být i matka malého dítěte. V případě nutnosti vykázání je dítě ponecháno v péči druhého rodiče. Není-li to možné, kontaktuje se další příbuzný. Pokud není ani to možné, uvědomí policista o situaci orgán sociálně-právní ochrany dětí.⁶⁹

1.1 Závazný pokyn policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázání

Na základě § 68 zákona č. 218/2002 Sb., služební zákon, mohou pověření státní zaměstnanci řídit a kontrolovat výkon služby jiných státních zaměstnanců a zaměstnanců, kteří se podílejí na plnění obdobných nebo podobných služebních úkolů, a dávat jim k tomu závazné pokyny. Takovýmto státním zaměstnancem je i policejní prezident.

Dne 23. prosince 2009 byl vydán závazný pokyn policejního prezidenta (dále jen „ZP PP“) č. 166/2009 o provádění vykázání, který slouží k zajištění jednotného postupu příslušníků Policie ČR v případech vykázání a řešení incidentů se znaky domácího násilí.

ZP PP č. 166/2009 stanovuje, že provést vykázání není oprávněn každý policista. Vykázání může provést pouze policista služebně zařazený ve službě kriminální policie a vyšetřování nebo službě pořádkové policie, služebně zařazený na obvodním (místním) oddělení policie, pokud byl k posuzování incidentů řádně proškolen. V případě, že policista zasahující na místě dojde k závěru, že by zde přicházelo v úvahu vykázání, je povinen vyrozumět o tom policistu příslušného pro provedení vykázání (pokud není sám oprávněn vykázání provést), který se dostaví na místo a přijme adekvátní opatření. Policista posuzuje zejména, zda útok vykazuje znaky domácího násilí, zda ohrožená a násilná osoba obývají společné obydlí a zda lze důvodně předpokládat riziko dalšího útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti.⁷⁰ Rozpoznat tyto a další pro vykázání významné skutečnosti mu napomáhá instrukční karta s 15 otázkami podle dotazníku SARA DN⁷¹, kterou je policista povinen mít u sebe.

---

⁶⁹ KOČOVÁ, Klára. Domácí násilí a tzv. vykázání – nový institut právního řádu ČR. *Bulletin advokacie*, 2007, roč. 2007, č. 10, s. 35.

⁷⁰ KOČOVÁ, Klára. Domácí násilí a tzv. vykázání – nový institut právního řádu ČR. *Bulletin advokacie*, 2007, roč. 2007, č. 10, s. 35.

⁷¹ Na základě strukturovaného odborného přístupu může proškolená osoba při použití metody SARA DN zjistit rizikové faktory a kvalifikovaně odhadnout riziko dalšího domácího násilí. Tato metoda je určena zejména policistům, protože se jako první dostanou do kontaktu s osobou ohroženou domácím násilím. SARA DN obsahuje 15 strukturovaných otázek na rizikové faktory, které jsou rozděleny do tří oddílů. Ohrožená osoba nemusí

1.2 Užití vykázání v praxi

V této podkapitole bych ráda ukázala zejména to, jak často je institut vykázání užíván v praxi a jak často ohrožené osoby volí po vykázání násilné osoby podání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. K tomu jsem užila statistické údaje, které shromáždilo občanské sdružení Bílý kruh bezpečí od všech 15 intervenčních center České republiky. Toto občanské sdružení působí v České republice od roku 1991 a patří k předním českým organizacím, které se věnují problematice domácího násilí.

V prvním roce existence vykázání v českém právním řádu, v roce 2007⁷², vydala Policie ČR dle evidence intervenčních center 862 rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí nebo zákazu vstupu do společného obydlí⁷³ – konkrétně bylo vykázáno či zakázán vstup do společného obydlí 854 mužům a 8 ženám. Co se týká ohrožených osob, tak více než třetina (39 %) jich bylo ve věkové kategorii 31 až 40 let. V 337 případech podaly ohrožené osoby návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. V 73,5 % případů civilní soudy návrhu vyhověly, ve 14 % případů ho zamítly a čtyři osoby vzaly návrh zpět.

V roce 2008⁷⁴ vydala Policie ČR 679 rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí nebo zákazu vstupu do společného obydlí – konkrétně bylo vykázáno či zakázán vstup do společného obydlí 668 mužům a 13 ženám. Nejvíce ohroženou skupinou osob byly opět osoby ve věku od 31 do 40 let. Ve 406 případech podaly ohrožené osoby návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. V 78,5 % případů civilní soudy návrhu vyhověly, v 9 % případů ho ale zamítly a šest osob vzalo návrh zpět.

---

na všechny otázky odpovědět ANO, aby policista shledal, že jsou splněny podmínky pro vykázání. Pro zajímavost uvádím otázky dotazníku SARA DN:

Oddíl 1: Násilí ve vztahu k blízké osobě (Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí?, Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?, Dochází ke stupňování fyzického nebo sexuálního násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany násilné osoby?, Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení?, Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?).

Oddíl 2: Obecné sklony násilné osoby k násilí (Dopouští se násilná osoba obecné kriminality?, Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?, Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?, Má násilná osoba problémy s toxikomanií a jinými závislostmi?, Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?).

Oddíl 3: Zranitelnost ohrožené osoby (Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?, Má z násilné osoby extrémní strach?, Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí?, Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?, Má ohrožená osoba závažné osobní problémy?).

⁷² VITOUŠOVÁ, Petra. Vykázání v ČR – rok 2007 [online]. Bílý kruh bezpečí, leden 2008 [cit. 1. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/vykazani/-zakaz-vstupu-v-cr-v-roce-2007/r115>>.

⁷³ Starší právní úprava rozlišovala dva druhy rozhodnutí o vykázání – v případě přítomnosti násilné osoby ve společném obydlí po dojezdu policie, bylo vydáno rozhodnutí o vykázání. Pokud násilná osoba nebyla přítomna ve společném obydlí, tak z něj nemohla být vykázána, a proto se jí zakázal vstup do společného obydlí rozhodnutím o zákazu vstupu do společného obydlí.

⁷⁴ VITOUŠOVÁ, Petra. Vykázání v ČR – rok 2008 [online]. Bílý kruh bezpečí, leden 2009 [cit. 1. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/vykazani/-zakaz-vstupu-v-cr-v-roce-2008/r161>>.

V roce 2009⁷⁵ evidovala intervenční centra 778 vykázaní ze společného obydlí - konkrétně bylo vykázáno 764 mužů a 16 žen. Nejvíce ohroženou skupinou osob jsou stále osoby ve věku od 31 do 40 let. Nárůst počtu vykázaní oproti minulému roku si Bílý kruh bezpečí vysvětluje změnou oprávnění Policie ČR a personální obměnou, kdy je nutné, aby si noví policisté teprve osvojili potřebné kompetence. Počet podaných návrhů na vydání předběžného opatření § 76b o.s.ř. již není celostátně sledován.

V roce 2010⁷⁶ bylo evidováno 1058 vykázaní, což je velký nárůst oproti minulým letům (o 23% oproti r. 2007, kdy bylo rozhodnuto o do minulého roku o nejvíce vykázaných). Vykázáno bylo 25 žen a 1033 mužů.

		2007	2008	2009	2010
počet vykázaní		862	679	778	1058
vykázaní	Muži	854	668	764	1033
	Ženy	8	13	16	25
počet ohrožených osob		1833	1284	1712	2420
z toho	Mužů	34	47	39	123
	žen	858	651	762	1099
	dětí ⁷⁷	941	586	911	1198

1.3 Shrnutí

Podle mého názoru je současná právní úprava vhodnější než ta minulá a to zejména proto, že je přehlednější (neodkazuje na další právní předpisy), snad i administrativně snazší (policista již nemusí vyhotovovat rozhodnutí o vykázaní a doručovat ho vykázané a ohrožené osobě) a zejména lépe zajišťuje ochranu ohrožené osobě.

K posílení ochrany ohrožené osoby zejména přispívá to, že nová právní úprava pamatovala na povinnost vykázané osoby zdržet se styku a navazování kontaktů s ohroženou osobou. Ohrožená osoba se tak již nemusí bát toho, že ji vykázaná osoba bude například telefonovat nebo kontaktovat na ulici.

Nová právní úprava vykázaní posílila práva vykázané osoby, která si může ověřit, zda skutečně byla vykázaná (zejména je-li úkonu vykázaní nepřítomna) na čísle tísňového volání 158. Také vyzvednutí si osobních dokladů, osobních cenností, věcí osobní potřeby a věcí nezbytných

⁷⁵ VITOUŠOVÁ, Petra. Vykázaní v ČR – rok 2009 [online]. Bílý kruh bezpečí, 8. ledna 2010 [cit. 1. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/vykazani-v-cr-v-roce-2009/r214>>.

⁷⁶ Údaje mi byly poskytnuty prostřednictvím e-mailové komunikace s Mgr. Petrou Vitoušovou, prezidentkou občanského sdružení Bílý kruh bezpečí.

⁷⁷ Jedná se o počet dětí přítomných u násilného incidentu a zákroku Policie ČR.

pro její podnikání již není omezeno lhůtou – může tak učinit v přítomnosti policisty jedenkrát během vykázaní. Pozitivně také hodnotím institut námitek, jejichž vyřízení je rychlejší než rozhodnutí o odvolání, a tak může být vykázaní, pro které nebyly dány podmínky, ukončeno ještě v desetidenní lhůtě. Příkladem takového vykázaní může být situace, kdy si manželka vymyslí své fyzické napadení manželem a policista nesprávně posoudí situaci, protože se ji dozví jen z vyprávění manželky a místa incidentu, a manžela v nepřítomnosti vykáže na deset dnů ze společného obydlí. Než by došlo k rozhodnutí o odvolání, které by podal manžel, protože v době incidentu byl na služební cestě na druhé straně republiky, uplynula by desetidenní lhůta, po kterou by se manžel nemohl vrátit do společného obydlí.

Jako nedostatek v dřívější i současné úpravě shledávám, že zákon stanovuje pouze jednu povinnou kontrolu ve společném obydlí ohrožené a vykázané osoby, a to ještě ve lhůtě tří dnů od vykázaní. Mám za to, že kdyby bylo stanoveno více kontrol (například jedna kontrola do tří dnů od vykázaní a další dvě později), působilo by to preventivně proti předčasným návratům vykázaných osob do společného obydlí. Ohrožená osoba sice může v případě porušení podmínek vykázaní ze strany vykázané osoby neprodleně kontaktovat policii, ale otázkou je, kolik ohrožených osob tak učiní v přítomnosti vykázané osoby.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila především na splnění cílů, které jsem si v úvodu vytyčila. Cíl uvedený jako poslední byl přitom tím nejhlavnějším.

- seznámení s postupem, jak je možné uplatnit uvedené instituty jako efektivní ochranu před domácím násilím,
- zhodnotit současnou právní úpravu těchto institutů a nalézt případné sporné či problematické aspekty. Ty následně rozebrat a pokusit se je de lege ferenda vyřešit.

V průběhu práce bylo charakterizováno vykázaní podle zákona o Policii ČR a dva civilněprocesní prostředky k ochraně oběti před domácím násilím:

- předběžné opatření podle § 76b o.s.ř a jeho výkon a
- ochrana osobnosti podle OZ.

Vykázaní a předběžné opatření podle § 76b o.s.ř. tvoří ucelený komplex ochrany oběti před domácím násilím. Oběti je prakticky okamžitě (od příjezdu policie na místo) poskytnuta pomoc - násilná osoba je vykázaná na deset dnů ze společného obydlí za podmínky, že s ohledem na předcházející útoky lze důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti oběti. Aby ochrana byla ještě efektivnější a dlouhodobější, musí bezprostředně na to navazovat právě předběžné opatření podle § 76b o.s.ř.

Současné právní úpravě vykázaní podle zákona o Policii ČR se podle mého názoru nedá vytknout nějaký zásadní nedostatek. Minulá právní úprava podle mě měla dva zásadní nedostatky. Prvním byla špatná prokazatelnost okamžiku seznámení se vykázané osoby, která byla vykázána v nepřítomnosti, s rozhodnutím, které jí zakazovalo vstup do společného obydlí. Tento okamžik byl spojován s účinností tohoto rozhodnutí a s účinností zákazu vstupu do společného obydlí vůči vykázané osobě. Přitom vykázaní trvalo po dobu deseti dnů ode dne vydání rozhodnutí, tedy nezávisle na účinnosti rozhodnutí. V případě, že by rozhodnutí bylo zanecháno například na dveřích domu či bytu, mohlo by se stát, že jej někdo strhne, vykázaná osoba se nedozví o svém vykázaní a bude se snažit dostat do společného obydlí. Ohrožená osoba v domnění, že vykázaná osoba porušuje svou povinnost a že jí hrozí nebezpečí, zavolá policii. Výsledkem je pouze velké nedorozumění.

Druhým nedostatkem bylo ustanovení, že ve lhůtě do 24 hodin od výkonu rozhodnutí o vykázaní si vykázaná osoba může vyzvednout další osobní věci a věci nezbytné pro její podnikání nebo výkon povolání. Není zde však myšleno na situaci, kdy bude provedeno vykázaní v nepřítomnosti vykázaného, který se do 24 hodin od výkonu rozhodnutí nemusí ani nedozvědět,

že byl vykázán.

Tyto a jiné nedostatky (jako například administrativní náročnost) byly odstraněny přijetím nového zákona o Policii ČR (zákon č. 273/2008 Sb.), který obsahuje i novou úpravu vykázání. Došlo také k rozšíření práv vykázané osoby (zejména o možnost ověřen si provedení vykázání na lince tísňového volání 158, o možnost vyzvednout si zákonem stanovené věci i později než do 24 hodin od výkonu rozhodnutí nebo možnost rychlého zrušení vykázání díky institutu námítky) a k administrativnímu urychlení práce policie (díky překvalifikování vykázání ze správního rozhodnutí na faktický úkon odpadla povinnost vyhotovit rozhodnutí o vykázání).

Právní úpravě předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. je však možné vytknout několik (podle mě) zásadních nedostatků, které byly rozebrány i v průběhu práce. Jedná se zejména o:

- 1) možnost osoby, proti níž návrh směřoval, požadovat v určitých zákonem stanovených situacích náhradu škody, která jí vznikla nařízením předběžného opatření, prostřednictvím žaloby podle § 77a o.s.ř.,
- 2) absence opravného prostředku proti nařízení předběžného opatření odvolacím soudem,
- 3) neurčitá formulace podmínky podat návrh na zahájení řízení ve věci samé v § 76b odst. 4 o.s.ř., aby mohlo být rozhodováno o prodloužení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř.,
- 4) nejasnost v místní a věcné příslušnosti soudu při podání návrhu na nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř., když účastníci nemají a neměli společné obydlí,
- 5) pravděpodobná protiústavnost § 169 odst. 2 o.s.ř.,
- 6) legislativní chyba v § 102 odst. 3 o.s.ř.

Nedostatky uvedené pod body 1 až 4 by bylo možné odstranit například samostatnou úpravou předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. v druhé hlavě části druhé o.s.ř. - tzn. ne v rámci předběžného opatření, ale vedle něj. Podkapitola 2.2, ve které jsem podrobně rozebrala předběžné opatření podle § 76b o.s.ř. a jeho výkon, totiž ukázala, že tato úprava se v mnoha bodech liší od obecné úpravy předběžného opatření.

K bodu 1 - Podle mého názoru by možnost podání žaloby podle § 77a o.s.ř. měla být více omezena, případně úplně vypuštěna. V případě omezení by se náhrada škody či jiné újmy měla vztahovat pouze na situace, kdy by se později ukázalo, že předběžné opatření bylo nařízeno neprávem. Tato situace přichází v úvahu v případě, kdy předběžné opatření bylo nařízeno až odvolacím soudem. Pokud by bylo nařízeno již soudem prvního stupně, měla by osoba, proti níž návrh směřuje, možnost se bránit v odvolacím řízení. Příkladem by mohla být situace, kdy manželka z důvodu nadcházejícího nebo již probíhajícího rozvodového řízení zneužije faktu, že domácí násilí je soudně postihováno a veřejně zavrhováno, a užije obvinění z domácího násilí

proti manželovi, aby snáze získala děti do své péče, užívací právo k bytu atd.⁷⁸

K bodu 2 - Absence opravného prostředku v případě nařízení předběžného opatření odvolacím soudem je alarmující. V dnešní době je to standardní součást právní úpravy řady demokratických států (například v Německu či Rakousku). Upozorňoval na to už i Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 16/09. Myslím si, že by vhodným opravným prostředkem proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo nařízeno předběžné opatření, byla například námitka jako je tomu u směnečného a šekového platebního rozkazu podle § 175 o.s.ř. - námitka musí být odůvodněna a podána do tří dnů ode dne doručení u soudu, který rozhodnutí vydal. Je možné vysledovat také některé společné rysy řízení o předběžném opatření podle § 76b o.s.ř. a řízení o vydání platebního rozkazu podle § 172 a násl. o.s.ř. a to v těch skutečnostech, že obě řízení probíhají bez slyšení účastníků a rozhodnutí soudu je podloženo pouze tvrzením a důkazy jedné strany (žalobce).

K bodu 3 - Co se týká podání návrhu ve věci samé, jedná se o složitý problém, který byl nastíněn v podkapitole „2.2.1.5 Podání návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř.“. Podání návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. je spojováno se společným obydlím z důvodu § 74 odst. 5 o.s.ř., i když poslední novelou § 76b o.s.ř. byly do § 76b odst. 1 o.s.ř. doplněny povinnosti, které mohou být uloženy osobě, proti níž návrh směřuje, a které nepředpokládají společné obydlí navrhovatele s touto osobou (jedná se například o povinnost zdržet se nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem). Judikatura na tento problém zatím ještě nereflektuje.

U podání návrhu na zahájení řízení ve věci samé, aby mohlo být rozhodnuto o prodloužení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř., už to není tak jasné – zde jsou soudy názorově rozděleny. Zákonodárce by zde měl výslovně (nebo alespoň demonstrativním výčtem) stanovit, co může být tím návrhem na zahájení řízení ve věci samé podle § 76b odst. 4 o.s.ř.

K bodu 4 - Jak již bylo výše naznačeno, v případě, že by navrhovatel, který by byl pronásledován například fanatickým obdivovatelem takovým způsobem, že by jeho život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost byly vážným způsobem ohroženy, chtěl podat návrh na nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř., narazil by na problém. Příslušným k projednání a rozhodnutí je okresní soud, v jehož obvodu je nebo bylo společné obydlí navrhovatele a osoby, proti níž návrh směřuje. Navrhovatel a fanatický obdivovatel ovšem nikdy společné obydlí neměli. Literatura či odborné články k tomuto problému mlčí – pouze konstatují, že novela nebyla provedena správně. Jsou dvě možnosti, jak problém vyřešit – buď návrh bude podán

---

⁷⁸ Viz také BAKALÁŘ, Eduard. *Obrana proti možnosti krádeže obvinění - část 1*. [online]. Střídavka, 21. ledna 2011 [19. března 2011]. Dostupné na <<http://www.stridavka.cz/obrana-proti-moznosti-kriveho-obvineni-cast-1.html>>.

k obecnému soudu osoby, proti níž návrh směřuje, anebo k obecnému soudu navrhovatele. Přikláním se k druhému způsobu řešení – k obecnému soudu navrhovatele, a to z toho důvodu, že navrhovatel ani nemusí vědět, kde například fanatický obdivovatel má bydliště nebo kde se zdržuje, a problém by nastal znovu. Přikláním se k tomuto řešení také proto, že nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. chrání ústavně zaručená práva (právo na život, nedotknutelnost osoby atd.) a jejich důvodná ochrana by měla být dotčené osobě co nejvíce usnadněna a neměly by být osobě kladeny překážky v podobě formalismů (například zjišťovat, kde má onen fanatický obdivovatel vlastně bydliště či na jaké adrese se zdržuje).

K bodu 5 - Otázka, zda odůvodňovat či neodůvodňovat usnesení uvedená v § 169 odst. 2 o.s.ř., byla velmi aktuální před souhrnnou novelou občanského soudního řádu provedenou zákonem č. 7/2009 Sb. Tato novela vyřešila pouze spornou interpretaci ustanovení § 169 odst. 2 o.s.ř. Nezaměřila se však na to, co tomuto ustanovení vytýkal i Ústavní soud – tedy to, že usnesení, které není alespoň stručně odůvodněno, je v rozporu s právem na spravedlivý proces. Vzhledem k tomu, že § 169 odst. 2 o.s.ř. umožňuje, aby usnesení, kterým se zcela vyhovuje návrhu na předběžné opatření, neobsahovalo odůvodnění, mám za to, že toto ustanovení je v rozporu s ústavním pořádkem a mělo by být zrušeno.⁷⁹ Pokud by se osoba, proti níž návrh směřuje, chtěla odvolat, nezjistí z usnesení nic jiného, než že jí byla uložena povinnost opustit společné obydlí a nezdržovat se v něm, případně další přiměřené povinnosti.

Možností, jak vyřešit nedostatky v bodech 1 až 5, by byla také rozsáhlá novela předběžného opatření a dalších ustanovení o.s.ř. Mám ale za to, že by to uškodilo přehlednosti právní úpravy předběžného opatření podle § 76b o.s.ř., protože v řadě ustanovení by byly stanoveny výjimky, které by se týkaly tohoto zvláštního předběžného opatření, a pro navrhovatele – právního laika – by právní úprava byla nepřehledná a mnohdy možná i stěžejí pochopitelná. Novela by byla vhodným řešením bodu 6.

Předběžné opatření na ochranu osobnosti bych zařadila až na druhé místo z důvodu menší efektivity ochrany. Poskytnutí ochrany závisí na složení jistoty ve výši 10.000 Kč k zajištění případné náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla předběžným opatřením, protože nebude-li jistota složena nejpozději ve stejný den, ve kterém byl podán návrh na vydání předběžného opatření u soudu, předseda senátu návrh na předběžné opatření odmítne. Ochrana je poskytnuta „až“ po sedmi dnech, protože soud má právě sedm dnů (nehrozí-li nebezpečí z prodlení) na rozhodnutí o obecném předběžném opatření podle § 76 o.s.ř. Domnívám se však, že vzhledem k tomu, že zde není „podmínkou“ společné obydlí účastníků řízení, tak sedmidenní lhůta na rozhodnutí věci je přiměřená – ohrožení života či zdraví by zde nemělo být tak vážné,

---

⁷⁹ Viz také HRNČIŘÍK, Vít. O neústavnosti a nepromyšlenosti právní úpravy předběžného opatření podle občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 10, s. 356.

protože se neodehrává ve společném obydlí. A v případě, že by vážné bylo, soud rozhodne o věci bezodkladně. Ovšem je nutné posuzovat každý konkrétní případ individuálně. Nevýhodou u obecného předběžného opatření však je to, že automaticky neproběhne výkon rozhodnutí jako je tomu právě u předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. – musí být podán návrh na výkon rozhodnutí.

S použitím odborné literatury a soudní judikatury jsem rozebrala jednotlivé prostředky ochrany před domácím násilím a zhodnotila jejich současnou právní úpravu. Podívám-li se na danou problematiku komplexně a ne jen na jednotlivé nedostatky, které vyplývají na povrch při užívání v praxi, bylo přijetí právní úpravy vykazání a předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. velmi žádoucí – do doby přijetí nebyla oběti poskytována tak efektivní ochrana. Většina právních předpisů v našem právním řádu není bez chyby (skoro vždy postupem času dojde k situaci, kterou zákonodárce nepředvídal) a měla by být proto novelizována. Najdou se i případy, kdy taková právní úprava novelizována není, a judikatura vyplní mezery v zákoně.

Domnívám se však, že zde jsou vady natolik rozsáhlé, že tento postup by byl nedostačující. V případě předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. by mělo dojít k rozsáhlé novele, která by samostatně a komplexně upravila předběžné opatření podle § 76b o.s.ř.

Seznam použitých zdrojů

a. monografie

- ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Řízení ve věcech rodiněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010. 380 s.
- VOŇKOVÁ, Jiřina, SPOUSTOVÁ, Ivana. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. přepracované vydání. Praha: ProFem, 2008. 244 s.
- WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2006. 729 s.

b. příspěvek ve sborníku

- BARTONÍČKOVÁ, Klára. Stručný přehled možných nástrojů ochrany před domácím násilím se zaměřením na procesněprávní prostředky dle občanského soudního řádu. In HRUŠÁKOVÁ, Milana (ed). *Poceta Petru Hlavsoni*. Olomouc: Iuridicum Olomucense, 2009, s. 15 – 27.

c. komentář

- DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200 za*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1579 s.
- DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1776 s.
- ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *OSŘ s vysvětlivkami a judikaturou*. 4. aktualizované. Praha: Linde, 2009, 1263 s.
- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník I*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1373 s.
- VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 448 s.

d. odborný časopis

- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Násilí v intimních vztazích neboli partnerské vraždy. *Právo a rodina*, 2008, roč. 10, č. 5, s. 5 - 11.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Rakouský model ochrany před násilím v rodině (1. část). *Zpravodaj BKB*, 2001, roč. 10, č. 4, s. 9 - 11.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Rakouský model ochrany před násilím v rodině (2. část). *Zpravodaj BKB*, 2002, roč. 11, č. 1, s. 8 - 12.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Styk dítěte s násilným rodičem v kontextu domácího násilí. *Právo a rodina*, 2009, roč. 11, č. 11, s. 1 - 6.

- ČUHELOVÁ, Kateřina. Předběžné opatření ve věcech domácího násilí. *Právní rádce*, 2009, roč. 17, č. 1, s. 18 - 22.
- ČUHELOVÁ, Kateřina. Zákaz setkávání otce s nezletilým dítětem a ustanovení § 76b o. s. ř.. *Bulletin advokacie*, 2008, roč. 2008, č. 10, s. 41 – 42.
- DURDÍK, Tomáš. Problematika "domácího násilí": Z pohledu právníka (1. část). *Zpravodaj BKB*, 2002, roč. 11, č. 3, s. 13 - 22.
- DUŠKOVÁ, Zora. Dítě a domácí násilí. *Právo a rodina*, 2010, roč. 12, č. 8, s. 1 - 6.
- HOVORKA, Daniel. Úloha orgánů sociálně-právní ochrany dětí při řešení případů domácího násilí - úskalí praxe. *Právo a rodina*, 2007, roč. 9, č. 8, s. 1 - 4.
- HRNČIŘÍK, Vít. O neústavnosti a nepromyšlenosti právní úpravy předběžného opatření podle občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 10, s. 348 - 359.
- JIRSA, Jaromír. Perspektivy českého civilního procesu. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 12, s. 427 - 434.
- KOČOVÁ, Klára. Domácí násilí a tzv. vykázaní – nový institut právního řádu ČR. *Bulletin advokacie*, 2007, roč. 2007, č. 10, s. 34 – 38.
- NAVRÁTIL, David. Perspektivy českého civilního procesu – tentokrát z pohledu advokáta. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 14, s. 510 – 512.
- PJAJČÍKOVÁ, Pavla. Nad perspektivami českého civilního procesu. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 1, s. 30 – 31.
- ŘÍHA, Michal. Povinnost soudu odůvodnit rozhodnutí o nařízení předběžného opatření. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 11, s. 402 - 407.
- SVOBODA, Karel. Kdo odpovídá za škodu z nezákonného předběžného opatření. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 13, s. 485 - 488.
- SVOBODA, Karel. Soudní praxe při vykazování násilníka z bytu. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 5, s. II.
- ŠÍROVÁ, Lenka. Domácí násilí. *Sociální politika*, 2003, roč. 29, č. 12, s. 4 - 5.
- VARGOVÁ, Branislava. Svěřování dítěte do výchovy jednoho z rodičů v případech domácího násilí. *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 2, s. 9 - 11.
- WINTEROVÁ, Alena. Nad perspektivami českého civilního procesu. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 19, s. 706 - 711.

e. právní předpis

- Evropská úmluva o lidských právech ze 4. listopadu 1950
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z 19. prosince 1966
- ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v.z.p.p.

- zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v.z.p.p.
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v.z.p.p.
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v.z.p.p.
- zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v.z.p.p.
- zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v.z.p.p.
- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v.z.p.p.
- zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v.z.p.p.
- zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v.z.p.p.
- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v.z.p.p.
- zákon č. 218/2002 Sb., služební zákon, v.z.p.p.
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v.z.p.p.
- historická verze: zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
- historická verze: zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky
- závazný pokyn policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykazání
- důvodová zpráva k zákonu č. 273/2008 Sb. Sněmovní tisk 439/0, V. volební období.
- důvodová zpráva k zákonu č. 218/2009 Sb. Sněmovní tisk 559/0, V. volební období.

f. judikáty

- nález Ústavního soudu ze dne 15. ledna 2009, sp. zn. IV. ÚS 1554/08
- nález Ústavního soudu ze dne 3. září 2009, sp. zn. III. ÚS 346/09
- nález Ústavního soudu ze dne 19. ledna 2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/09
- stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. června 2007, sp.zn. Cpjn 19/2006
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2001, sp. zn. 22 Cdo 1925/2001

g. internetové stránky

- VITOUŠOVÁ, Petra. Vykázání v ČR – rok 2007 [online]. Bílý kruh bezpečí, leden 2008 [cit. 1. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/vykazani-/-zakaz-vstupu-v-cr-v-roce-2007/r115>>.
- VITOUŠOVÁ, Petra. Vykázání v ČR – rok 2008 [online]. Bílý kruh bezpečí, leden 2009 [cit. 1. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/vykazani-/-zakaz-vstupu-v-cr-v-roce-2008/r161>>.

- VITOUŠOVÁ, Petra. Vykázání v ČR – rok 2009 [online]. Bílý kruh bezpečí, 8. ledna 2010 [cit. 1. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/vykazani-v-cr-v-roce-2009/r214>>.
- <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/domaci-nasili/r69>> [cit. 5. března 2011].

Abstrakt

Diplomová práce pojednává o procesněprávních prostředcích ochrany před domácím násilím. Domácí násilí můžeme definovat jako fyzické, psychické nebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti. Nejčastěji k němu dochází v manželských svazcích a jsou jim postiženy převážně ženy.

V českém právním řádu je upraveno několik prostředků, které oběť může použít ke své ochraně. Může proti agresorovi podat žalobu a domáhat se, aby se zdržel zásahů do jejích osobnostních práv. Toto řešení ovšem není natolik efektivní, jako kdyby užila nejprve institutu vykázaní podle zákona o Policii České republiky a následně podala návrh na nařízení předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu. Policie by násilníka vykazala ze společného obydlí na deset dnů. Mohl by si vzít s sebou jen ty nejnnutnější věci osobní potřeby, cennosti a doklady. V případě, že by oběť následně podala i návrh na nařízení předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu, násilník by byl vykázan na jeden měsíc ze společného obydlí. Pokud by hrozba domácího násilí i nadále trvala, může oběť požádat za splnění podmínek uvedených v občanském soudním řádu o prodloužení předběžného opatření až na celkovou délku jednoho roku.

Je ovšem nutné podotknout, že současná právní úprava předběžného opatření je plná problematických aspektů. Ty jsou uvedeny a de lege ferenda řešeny právě v této diplomové práci. Myslím si, že vzhledem k velkému počtu nejasností a problémů by nejlepším řešením byla samostatná úprava předběžného opatření podle § 76b v rámci občanského soudního řádu.

Klíčová slova

Domácí násilí, pachatel a oběť domácího násilí, zákon č. 135/2006 Sb., procesněprávní aspekty ochrany před domácím násilím, předběžné opatření, společné obydlí, občanský soudní řád, výkon rozhodnutí, vykázaní, Policie ČR, ochrana osobnosti.

Summary

My diploma thesis deals with procedural aspects of protection against domestic violence. The domestic violence is physical, mental or sexual violence among relatives that happens repetitively in their privacy that means out of the public control. This happens in matrimony the most often and women suffer more often.

In the Czech rule of law there are several aspects which is possible to use as a law protection. A victim can file a suit and claim the aggressor not to interfere in victim's personal laws. However, this solution is less effective than institute of deportation according § 76b of Act No. 99/1963 Coll. Civil Procedure Code.

In a such case police would deport the aggressor from the home for ten days. He can take only the most necessary things he need, valuable and documents. In the case the victim would subsequently give a suggestion of anticipation according to § 76b of Act No. 99/1963 Coll. Civil Procedure Code, the aggressor would be deported for a month from their common dwelling. If there is still the danger of domestic violence, the victim can ask for the longer anticipation it can be even 1 year.

There is a need to mention that today's law of anticipation is full of problematic aspects. These are mentioned and *de lege ferenda* solved in my diploma thesis.

I think, that because of the huge amount of problems the best solution would be independent adaptation of the anticipation according to § 76.

Keywords

Domestic violence, culprit and victim of domestic violence, procedural aspects of protection against home violence, Act No. 135/2006 Coll., institute of deportation, anticipation, common dwelling, Civil Procedure Code, enforcement of decision, deportation, Police of Czech republic, protection of personality.